UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Quod metus causa gestum erit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

ſequentem citationem non purgatur contumacia precedens, ſed fit ad omnem malitiam ſuperandam. argumento authentice, iubemus. C. de iudiciis.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Totam cauſam. Vide not. in materia per gl. Bart. & Bal. in l. ab eo. C. quõ & qñ iudex. & in l. pen. C. eo. tit.

b POMA. ¶ Et primo quero. vide per Fely. c. cum Bertholdus. de re iud.

c ALEX. ¶ Qualiter ſubuenitur. De iſta materia plene per Innoc. & Doc. in c. ij. de procura.

ALEX. ¶ Ignorabat. Adde Bar. & Bal. in l. pen. quõ & qñ iud.

e POMA. ¶ Si quidem eſſet. vide Fely. c. v. ver. ex hoc. de teſtib.

* CLAV. ¶ Iure nulla. Vide ad hoc Panor. in ca. ij. de teſtam. & apoſtil. in verb. impedimentum, ibi que tenet contrarium.

f ALEX. ¶ Ex cauſa probabili. Quid ſi eſt abſens ex cauſa eundi ad ſanctum Iacobũ, dicitur cauſa probabilis, & fauorabilis, ſm Bal. in l. ab eo. C. quomodo & quando iudex. in prin.

g ALEX. ¶ Procuratorem. Vide qualiter quis debeat dimittere procuratorem, quando vult ſe abſentare, ad hoc vt procedatur in cauſa, adde Bal. in l. ab eo. l. C. quomodo & qñ iudex. & qđ no. Bar. in l. j. de diuer. & tempo. preſcr.

h ALEX. ¶ Ex cauſa neceſſaria tantum. Idem ſi quis receſſit metu criminis commiſſi, eſt abſentia neceſſaria, nõ fauorabilis, ſm Bal. in l. ab eo. in prin. C. quomodo & quando iudex. Circa hoc vide Ange. in q. ſua Bonoñ. in iij, & iiij. dubio. Spec. & Ioan. And. in tit. de accuſ. in ij. parte. §. ſequitur. verſi. quid ſi bannitus. Adde quod etiam carceratus ꝓ debito, habeatur pro abſente ex cauſa neceſſaria. Ang. conſi. lxv. Et de bannito, qui non potuit dimittere procuratorem, quod detur reſtitutio, vide Aret. in c. intelleximus. extra de iud.

i ALEX. ¶ Valeant. An proceſſus factus contra expulſum de ciuitate, valeat? dixi poſt Bar. i l. creditor. ſ. de ſol. & de iſtis exerciiis, Bal. in l. j. C. quomodo & quando iudex. ſe remittit ad no. in c. j. de cle. non reſi. in vj. de hac queſtione vide Ang. in l. ij. §. qđ diximus. ſ. ſi quis cau. & vide quod ibi dixi. vnum dixit Hoſt. & Ioan. And. in c. irrefragabili. de offic. ord. quod ſi qs expreſſe dt ſe facturum aliquid, non debet expectari terminus. Sequit Bal. in c. j. de milite vaſal. qui contumax eſt.

k ALEX. ¶ Querit gl. Equaliter intelligatur, addit vnũ Bart. i l. ex cõſenſu. §. fi. de appel. Vnum adde ſingulariter, qđ ſemper vbi citatio fit a iure, iſte dicitur cõtumax ficte, nõ vere. Ita not. dicit Sp. in tit. đ contumace. §. j. verſi. ficte contumax. Vñ ſi nõ cõparet, poteſt ſemp appellare: Et Cy. tenet i l. properandũ. §. ſin aũt reus. C. de iudi. in addi. & in Cle. cauſam. de electio. in gl. pen. latius ꝑ docto. in l. ex cõſenſu. §. fi. vbi ꝑ Ang. & Bal. in d. l. properandum. §. ſin autẽ reus. & vide ibi per eum quid ſi dubiũ eſt, an fuerit vere cõtumax? Et dicit quod auditur appellans.

l P.PAV.P. ¶ Redeo ad primum. Vide Felyn. in c. quod ad conſultationem in fin. extra de re iud.

* CLAVD. ¶ In cle. Contrarium tenuit i hoc Bald. in l. deberi. C. de fideicom. lib. per illum text.

m ALEX. ¶ Verus contumax. Vt appareat qs verus cõtumax & qs fictus appelletur, adde not. Ioan. And. in nouella in c. prudentiã. de offi. dele. Bal. in l. conſentaneum. aliquid per eum in c. j. de mili. vaſal. qui contu. eſt. Adde Ang. conſi. clxxxij. & ccxlvj. Oldr. conſi. lxv.

n ALEX. ¶ Non audietur. Vide gl. in cle. j. de do. & contu. Adđ q̊d iſta habent locũ, in vero contumace ante ſententiã. Si vero ẽ verus cõtumax in proceſſu ante ſentẽtiã nulla lege cauet, qn poſſit appellare. Ita no. Bald. in cõſi. ſuo inci. inquiſitus fuit citatus. & probo per id quod habetur, per gl. & doc. in l. ij. §. quod ſi actor. de iur. calum. Vide mod. in l. ex cõſenſu. & illud quod dixit, tʒ Bal. in l. eos. §. j. C. de appel. An cõtumax appellet. Car. conſi. lxiiij. & do. de Rot. deciſ. cxxxiij. & clxxviij.

o P.PAV.P. ¶ Contumax. Vide ꝯcordantias in hoc, per Alexand. in l. ij. ſ. ſi quis in ius voc. nõ ierit.

p ALEX. ¶ Sin aũt. Et videt ꝓbari in d. l. ex cõſenſu. in fi. de app. no. Bal. in d. l. diffamari. de inge. & ma. & in aut. hodie. C. de app.

q ALEX. ¶ Auferat. Vide Bart. in l. j. in fi. ſ. quãdo appel. ſit. & ibi dixi. ¶ Vide Card. conſi. xxxij.

* ALEX. Primis citatiõib⁹. Vide Sal. i l. ꝓperãdũ. §. ij. C. đ iud.

De eo quod metus cauſa geſtum erit. Rubr. ij.

a ¶ Continuatio a rubrice patet ex poſitis ſ. tit. j. l. j.

ADDITIO.

a ¶ Continuatio a. Circa iſtam materiã metus, adde quod ſi aliquis metu compulſus, iuret id facere quod iure tenetur, an poſſit petere abſolutionẽ a iuramento, viđ Ro. ſing. cccccxxix. inci. iurat quis, qs autẽ dicatur iuſtus metus, & an ſufficiat terror armorũ? vide Alex. cõſi. cccclxvj. Item an factũ in carcere, dicatur factum metu, & an & qñ approbatio purget metũ, vide Frã. conſi. xiiij. & de metu reuerentiali an & quãdo inducatur? vide late Franc. conſi. xxiiij. vide que habes in l. qui in carcerem. ſ. eod. Item not. quod ꝑ vnum teſtem probetur metus, vide Cep. caut. clvij. & clxv. Item no. ſin. dictum Arch. in c. ſi ſacerdotibus. vbi dixit, quod ſi precedãt metus & verbera per hoc quod act⁹ fiat in preſentia eius, cuius preſentia fecit ceſſare metum, quod tũc tollitur metus precedens. vide etiam Pan. in c. cauſam matrimonij, nunquid autem timor excõmunicationis dicatur iuſtus metus? vide Rom. conſi. ccclxix. & ibi etiã quod in timore priuationis, vide Barb. late cõſil. xxx. in ij. parte. vide que habes i l. metus. ſ. ex qui. cau. ma. Item an metus excuſet delinquentẽ ꝑ metum, vide Pan. conſi. iiij. vbi loquit de cõmittente adulteriũ per metũ, an perdat dotem. Item quod contractus factus cum principe per metũ, dicatur ipſo iure nullus, vide Bald. de pace conſt. in verſ. pactiones. Itẽ diffinitionẽ metus, vide ꝑ Bal. in c. i. q feu. da. poſ. Item no. quod vox pretoris dicẽtis in iſto tit. quod me. cau. geſtum erit, ratum nõ habebo, eſt vox Dei, quam poſuit in ore pretoris dicẽtis in iſto tit. qđ met. cau. geſtũ erit, ratum nõ habebo. vide Bal. in rub. de controuer. inueſt. nũquid autem metus inducatur ex precibus principũ? vide Pan. in c. cum inter R. ſeniorem. extra de elec. Item quod faciens aliquid timore ſtatuti, dicatur habere iuſtũ metum, vide Fely. in c. cum M. Fer. extra de conſti. Itẽ an metus poſſit allegari per eũ qui dedit cauſa metui, viđ Felyn. in c. cum inter priorem. extra de exce. Item đ effectu reſultãte ex animis, vide Felyn. in c. afferte. extra de preſum. Itẽ adde quod alienatio rei eccleſiaſtice, que alias erat alienabilis, facta per metũ, eſt ipſo iure nulla, & idem in conſtitutiõe procuratoris facta ꝑ metũ, vide Ro. ſin. decxcij. incip. alienatio. & in ſeq. Item qualis metus requirat in maſculo, & quod minor ſufficiat in femina, & quomodo ꝓbetur, & an magis teſtibus deponẽtibus credatur de metu, quã de ſpontanea voluntate, vide Iaſo. in l. interpoſitas. C. de trãſac. Itẽ an mine inducãt iuſtum metum, & an preces potẽtis inducãt metũ? vide Fely. in c. j. de offi. dele. vbi ẽt de metu ſtatuti. de metu autẽ reuerẽtiali, viđ Bar. in l. j. §. que onerãde. ſ. quarum rer. act. nõ dat. vbi habes remiſſionem ad Fely. late tangentem de reuerentia filij, & ſubditi, & ſolum erga patrem, maritum, & ſuperiorem: & de iſtis & aliis multis in materia iſti⁹ tituli, vide per Iaſ. in §. quadru. in vlt. gloſſ. inſti. de actio Item an ſententia, vel laudum latum per metum, ſit nullum, vide Aret. in l. ſi quis poſt. ſ. de teſt. vide que ipſe dicit in l. nec furioſus. §. i. de teſt. vbi etiam quid de inſtrumento. Item etiam circa iſtã materiam, an ſententia, vel laudũ latũ ꝑ metum, ſit nullum ipſo iure, & quando: vide late Dec. conſi. xlij. in ij. dubi. & ibi etiam quãdo vtilitas aliqua non acquirit metu inferẽtis, ſed tertio, locũ hʒ iſte tit. Itẽ que differentia ſit inter minas, & terrorem in materia iſta, & quod ſicut conſiderari debet perſona inferentis metũ, ita etiã eius in quẽ infert, vide Dec. in c. j. de offi. deleg. & in c. cauſa matrimonij. e. ti.

LEX I.

1 ☞ Moderni gaudent breuitate.

2 Actum qui ponit prout eſt in patiente, ꝓſupponit eum prout eſt in agente.

Lex vel ſtatutum loquens de vxore, intelligitur etiam de viro.

* AIt pretor. Quod metus cauſa geſtũ eſt, nõ habetur ratũ.* & ponit deffinitionẽ metus, & diffinitionem violẽtie. h. d. vſqʒ ad fi. l. ¶ No. † quod gaudẽt breuitate

1 moderni. ¶ Scđo not. diffinitionẽ metus & diffinitionem violentie. ¶ Opp. quod metus & vis ſunt diuerſa, qđ apparet, qꝛ diuerſe ſunt diffinitiones. vt hic, ergo ad poſitionem vnius, nõ ſequitur poſitio alterius. ſ. tit. j. l. fi. Sed hic videtur contrarium, quare, male. Reſpõd. vis hʒ ſe per modum agentis. Radicatur enim vis in inferente metum. Metus autem reſpicit perſonam patientem. Nã in agente nul-

2 lus eſt metus, & ideo habes † notare quod qui ponit actum, prout eſt in patiente, ꝓſupponit eũ prout eſt in agente, nec eſt neceſſe quod exprimatur. & hoc eſt notandum ad multa. Pono

a caſum a, Lex dicit aliqđ de vxore, certe vxor nõ poteſt eſſe ſine viro, debet etiam intelligi de viro. C. de indi. vidui. tol. l. fin.

ADDITIO.

* Ratũ. ¶ Iſtud edictũ eſt vox Dei ꝓlata ab homine. Bal. in l. nominationes. C. de appellationib. vbi dicit quedam notabilia in hac materia libere, & coacte voluntatis. & multa pulchra, & bona dicit in ſuo conſil. ſchiſmatis, quod poſuit in rubri. C. ſi quis alia. teſt. prohib.

AND. BARB. ¶ Vnũ caſuʒ. De materia correlatiuorũ, viđ q no. Bal. in l. nemo. C. de ſacroſ. eccl. & no. in l. ſi cõuenerit. ſ. de pactis. in l. fi. ſ. de accep. & l. fi. C. đ idi. vidui. & Bal. in rub. ſ. đ iureiu.

Lex

LEX III.

Ontinet igitur.

§. Sed vim. Breuiter in hac l. intelligimus de vi iniuſte illata.h.d.

LEX V.

a Metum. ᵃMetus intelligitur qui cadit in conſtātem virum,vt mortis,vel cruciatus
corporis vel ſeruitutis,vel pudicitie,ſecus ſi alteriꝰ
leuis vexationis,vel infamie.h.d.vſq; ad l.metum au-
tem.Opp.quod metus infamie inducit reſciſſionem cōtractus.
ſ.eo.l.fi.§.ſi fenerator.Reſpon.non reſcinditur per actionez,qd
metus cauſa,vt hic,ſ; per officiū iudicis,vt ibi.idem ſi propter
timorem reuerētie,vt puta ſi filia ob reuerentiam patris,vxor
ob timorem ⁊ reuerentiam viri,clericus ob timorem ⁊ reueren
tiam Epiſcopi aliquid fecerit.l.j.§.que onerāde.ſ. quarum re-
rum act.non da.⁊ ideo gl.dicit qd factum metu reſcinditur mul
tis modis.Quod dic vt not. ſuper l.nec timorem.ſ.eo.⁊ l.inter
poſitas.C.de tranſactio.⁊ ibi plene dixi.

ADDITIO.

a P.PAV.P.¶Metum.In muliere debet intelligi,de eo qui cade
ret in conſtantem mulierem, vide Roma.ſingula.cexxix.incipi.
tu ſcis.Panor.conſi.iiij.¶Ad iſtā l.⁊ quaſi ad totā,vide Ale-
xan.conſi.vlti.in iij.vol.⁊ conſi.cj.eo.vol.⁊ cōſi.xcix.⁊ cōſi.xlvij.⁊
ſeq.volu.iiij.

LEX IX.

1 ☞Verba edicti debent intelligi de metu inſtanti.
Metus inſtans intelligitur,etiam quando res veriſimiliter tē-
dit ad metum.
2 Armati qui non tendebāt ad locum,non tenentur hac actione
poſſeſſore fugiente.

Etum autem. In hac actione debet,probari metus periculi in-
1 ſtātis,nō ſuſpicati in futuro.h.d.¶†Nota quod de-
bemus intelligere verba edicti de metu inſtantiᵃ, li-
cet ſint ſimpliciter prolata,quod facit ad multa.Et eſt aduertē
dum quod inſtans metus non accipitur ſimpliciter prout vere
eſt de preſenti,ſ; quando res ad hoc veriſimiliter tendit,arg. l.
iij.cum l.ſeq.ſ.de donat.cauſa mor.vbi tex.eſt no.Et ita loqui-
tur ille tex.ſicut iſte.¶No.quod illud quod dicit metus,dz in
telligi ab aliquo illatū eſſe:non enim ſufficit quod ſit metus,niſi
2 ab aliquo inferatur.¶†No.quod armati,q ad illuz locum non
tendebant,non tenentur poſſeſſore fugiēte. Ad quod opp.de l.
nō ſolum.§.ſi dñs.ſ.de vſucap.Sol.bñ video vi deiectus,qān-
tum ad perdēdam poſſeſſionem,non autē quantum ad inducen-
dam hanc actionem vel interdictū vnde vi.niſi ingredientes vi-
derim.ideo gl.hic diſtinguit.de hoc vide eam.Itez opp.de l.iij.
§.ſi quis.de vi ⁊ vi arm.gl.ſoluit hic ⁊ ibi.¶Querit gl.nūquid
iſtis caſibus res dicatꝰ vitioſa,vt impediatur vſucapio? dic vt
3 in gl.Ultimo†gl.dicit hic quod iſtud edictum non concurrit cū
interdicto vnde vi,ſed cum interdicto quod vi aut clam.ſicut ſ.
proxi.§.contrarium not.C.de dolo.l.ij.Dic vt ibi per Cyn.

ADDITIO.

a ALEX.¶Metu inſtāti.Et vide quod dicit Jo.An.in c.qr pro-
pter.de elec.qd vultus terribilis potentis,infert iuſtum metū.
qd dictum reaſſumpſit Bal.de pa.e iur.fir.in §.iniuria.Et adde
quod dixi poſt Bar.in l.metū.C.eo.q̄ vultus terribilis dz oſtē
di contra delinquentem.in authen.de man.prin.§.talem vero.ſ;
contra innocentem non,niſi ad preludia inquirendi veritatem.
C.ad Syl a.l.fi.vide Bal.in d.§.iniuria.⁊ adde que no.Bar.in
l.creditor.in fi.de ſol.¶Adde qualiter probetur metus.Alex.
cōſi.cliij.Petr.de Anch.conſi.ccc.per Old.cōſi.xxxv.⁊ de mul
tis coniecturis ad probandū metum,per Bald.conſil.cccxxxij.
j.lib.per Roma.cōſi.ccccxxx.Et quis ſit metus qui caderet in
conſtātem virum,per Alexā.conſi.xcix.iiij.lib.⁊ an metus Ty-
ranni ſit ſufficiens ad excuſandum vaſallum qui alteri quam do
mino iurat fidelitatem,per Ab.conſi.1 .in fi.lib.ij.

§. Idem. Hec actio concurrit cuz interdicto,quod vi, aut clam.hoc dicit.

1 ☞Ratio que ponitur indeterminate,comprehendit omnē de-
terminationem,que ad eam poteſt referri.
2 Populus ⁊ vniuerſitas poſſunt metum inferre.

a §. Animaduertendum. ᵃContra vniuerſitatē metū inferentē habet locū hoc edictum.h.d.Uel ſic,Siue violētia infera
tur a priuato,ſiue ab vniuerſitate vel collegio,habet locuz hec
1 actio.hoc dicit.¶†Nota quod quādo ratio ponit indetermi-
nate,comprehendit omnē determinationem,que ad eam poteſt
2 adaptari.¶†Not.quod populus ⁊ alie vniuerſitates poſſunt
b inferre metūᵇ ⁊ delinquere.Cōtra l.ſed ⁊ ex dolo.§.j.ſ.d do.Sol.
gloſſ.de facili non inferunt dolum vel metū,nec delinquunt, ſed
cum difficultate ſic,vt hic,⁊ l.j.ſ.de li.vni.⁊ l.aliud.§.refertur.in
fra de reg.iur.Dixi de hoc plene in l.aut facta in fin.de pen.

ADDITIONES.

a P.PAV.P.¶Animaduertendum. Uide Ange.conſi.clviij. in-
ci.cum multitudo.
b ALEX.¶Inferre metū.Et facit iſte tex.qd ſi cōmiſſa eſt gene-
raliter inquiſitio cōtra quoſcūque,intelligitur cōmiſſa inquiſitio
cōtra vniuerſitatē vel collegiū,de quo dubitatur,per Spe.in ti.
de inquiſi.in §.pe.verſi.quod inquiſitio.Et hoc tenet Cy.hic in
addi.⁊ Bal.in l.ſed ſi hoc.§.qui manumittitur.ſ.de in ius vo.in
lec.anti.per Inno.in c.graue.de ſent.excom.⁊ quod not.Bar.in
l.aut facta.§.ſi.de pe.⁊ Bald.in auth.quicunque.de epiſ.⁊ cle.
1 ☞Cauſa poſita in lege,in dubio intelligitur de proxima, non
autem de remota.
2 Iuuare quis non tenetur alium.
3 Statutum quod qui acceperit pecuniam vel promiſſionē vt ali
quem remitteret in ciuitate,non comprehendit non officialem.

§. Sed licet. Licet mihi accipere pecuniam vt te a violentia illata per aliuz liberem.h.d.

1 ¶†Not.quod quando lex ponit cauſam,in dubio intelligitꝰ de
proxima,non autem de remota.Pro hoc l.in lege Cenſoria.ſ.de
2 ver ſig.¶†No.ex hoc §.ᵃquod ego non teneor aliuz iuuare,ᵇ
a quod apparet,quia poſſum pro hoc accipere pretiuz,vt hic.Si
b eniz tenerer,turpiter acciperez.l.pe.ſ.de condi.ob tur.cauſ.Iſtū
3 §.†allegaui prima vice qua fui hic ad q.Erat reformatio in ci-
uitate iſta quod quicunque receperit aliquam pecuniam vel ali
quam promiſſionem vt remitteret eam in ciuitate Spoleti, de-
beret puniri.Modo quidam recipit pecuniaz a domi.Petro,ſi
remitteret eum in ciuitate Spoleti,tunc ego dicebam quod aut
ille erat officialis,⁊ tunc dicitur illicite accipere, vt infra ad le-
gem Iuliaz repe.per totuz.Et ſic habet locum diſpoſitio illius
reformationis.Aut non erat officialis,⁊ tunc non incidit in re
formationem,quia licite acceperat.Ita dixi per hunc §.

ADDITIONES.

a POMA.¶Not.ex hoc §.Uide Iaſ.in l.vt vim.de iuſti.⁊ iu.Ro.
conſil.cxvij.
b ALEX.¶Aliū iuuare.An teneat aliquē iuuare,vid tex.ſ c.dile
cto.de ſenten.excom.in vj.legitur ⁊ not.in c.Quante.eodem tit.
⁊ quod dixi poſt Bartol.in l.preſcrip.ad fin.C.ſi contra ius.Et
iſtud no.Bartol.in l.verum.ſ.de parri.⁊ c.ſicut dignum.de ho-
mi.⁊ Bald.in l.j.ſ.vnde vi.⁊ Bar.⁊ Bal.in l.vt vim.⁊ quod no.
Bartol.in l.j.in §.ſed in eo.ad Sylla.fallit in familiari qui tene
retur adiuuare dominum,l.cum dominus ad Sylla.ſecundum
Flor.in l.ſcientiam.§.ſi quis.ſ.ad l.Aquil.An quis teneatꝰ iu-
uare,vide Ro.quod non,eius conſil.cxvij.
1 ☞Perfecta res dicitur executione facta.
2 Sententia condemnatoria regulariter executionem requirit,
non abſolutoria.
Executio in actis liberatorijs non eſt neceſſaria.
3 Uerba legis negatiue prolata,etiam ad iudicem relata actionē
⁊ exceptionem producunt,affirmatiue vero officium iudicis.
4 Interlocutio principis redacta i corpore iuris habetur ꝑ lege.

§ Sed quod pretor. Ex hoc edicto in rebus, ſeu negotijs perfectis

1 oritur actio ⁊ exceptio.hoc dicit.¶†Not.dici rem perfectam
2 quando facta eſt executio.Nota ex iſto†§.quod ſententia con-
demnatoria requirit executionem regulariter,ſententia abſolu
toria trahit ſecuz executionem.¶Et ſic not.quod in actis libe
ratorijs non eſt neceſſaria executio,quia ſtatim ſecum trahit li-
berationem ⁊ executionem.⁊ ideo dicitur hic quod contractus
acceptilatiōis ſtatim eſt perfectus.Dixi in l.miles.§.iudicati.
3 ſ.de re iudi.¶†Item no.quod verba legis negatiue prolata,li
cet ad iudicem referantur,actionem ⁊ exceptionem producunt,
ſed ſi eſſent affirmatiue prolata,tunc in dubio inducunt officium
iudicis,vt l.ait pretor.in princi.coniuncta l.quod ſi minor.in fi.
ſ.de mino.Dixi plene in l.i.ſ.de condi ex lege.Contra hoc facit
4 l.extat.ſ.eodem tibi dicam.¶†Item nota.quod interlocutio
principis redacta in corpore iuris habetur ꝑ lege.¶Quero,
in quo male dixit Pomponius?quidam dicunt quod in ſecun-
do dicto,gloſſa dicit,quod imo,etiam in primo. Nam ſi nego-
tium eſt perfectum,ille,qui metum intulit,non dicit aliquid me
ticuloſe,vnde non eſt neceſſaria exceptio.Solum ergo actio ha
bebit locum illo caſu,ſed quia iuriſconſul. dicit in vtroque ca-
ſu,habebit locum actio ⁊ exceptio.Potes dicere quod ſi per me
tuz compuli te ad dandum mihi rem,ſine dubio competit actio.
Item ⁊ exceptio,ſi res reuertatur ad te,vt l.ſed ⁊ partꝰ.infra
eodem
1 ☞Metu tranſtuli dominium,vel liberaui te ab actione,datur
actio quod me.cau.vt reſtituar in preſtinum ſtatum.

2 Natura orationis negatiue eſt, vt nullo tēpore vera ſit licet ad
tempus latere poſſit.
3 Verbum ratum, refertur ad ius: firmum, ad factum.

§. **Volenti.** Difficilis eſt: ⁊ difficultas eiꝰ eſt in gl. ⁊
legitur tribus modis, ſecūdū veraʒ lect.
hoc itendit. Metum paſſo datur vtilis ex hoc edicto ipſo iure,
⁊ per actionē ex hoc edicto reſtituitur directa. h. d. Et pono ca
ſum ſm lect. veram. Ponamꝰ quod tu per vim cōpuliſti me, vt
tibi traderē rem meā ex cauſa donationis, vnde donaui ⁊ tradi
di per metū, ⁊ ſic trāſtuli dominiū in te. Modo dictuʒ eſt ꝙ ex
hoc edicto producitur actio ⁊ exceptio, querit modo qualiter
ſubueniatur mihi? Dic ꝙ habeo ipſo iure vtilem in rem, q̄ pri-
mo erat directa. Item habeo actionē in perſonā ex hoc edicto
per quā reſcinditur quicquid actum eſt. Hoc dicit ſecūduʒ ve-
ram lec. Et prima lec. gl. eſt, ꝙ vtilis in rem habet locuʒ quādo
metus interceſſit circa corporalia, qđ met. cau. que eſt perſona-
lis, habet locum quādo circa incorporalia metꝰ interceſſit. Vn
de ſʒ hāc lec. datur vtilis in rem, quādo dominiū eſt trāſlatū.
Actio ꝙ me. cau. pſonalis, qñ incorporalia iura per metū ſunt
a remiſſa. Secūda lectu.ᵃ eſt ꝙ circa corporalia habeat locū ac-
tio pſonalis ꝙ metus cauſa, ⁊ vtilis in rem. Circa incorporalia
vero ſolum quod metus cauſa. Vnde ſecundū Jo. itelligit qđ
datur actio vtilis in rem quando dominiū eſt trāſlatū per me
tum, ⁊ datur actio ꝙ me. cau. que eſt perſonalis etiā tunc, quan
do eſt tranſlatum dominiuʒ. Et in hoc differt a p̄ma caſus poſi
tione, quod dat etiā dicta actio quod met. cau, quādo iura cor-
poralia ſunt remiſſa, ſed non daretur vtilis actio perſonalis. li
cet vtilis in rem. Aſſignat rationeʒ, quia dominium idem du-
rat. licet in alium transferatur, non tamē durat actio, quādo ac
c ceptilatio interponit, ſed totum extinguitur. Tertia lectu, teſt
quod vbicunqʒ habet locū prima vtilis, ⁊ actio i perſonā ſcili
cet ꝙ metus cauſa, ſiue circa corporalia, ſiue incorporalia. ⁊ iſtā
teneo que fuit Azo. Vnde intellige ſcđm Azo. ꝙ ſi metu trāſ-
ſtuli dominium, vel per metū liberaui te ab actione, dat actio
quod metus cauſa, vt reſtituar in primū ſtatum, vt in p̄ceden-
ti §. datur etiā vtilis in rem, ⁊ vtilis i perſonā, que primo erat
directa. Hec opinio Azo. pbatur per caſum. ĵ. eo. l. ſi mulier. in
b ſi. Sed videamus rationēᵇ. Et ad intelligentiam huius, debes
premittere duo, primo ꝙ verba negatiue prolata ſtatim ſuum
producāt effectum, licet quandoqʒ manifeſtetur ex tempore. l.
iiij. ĵ. de manu. te. Secundo debes ſcire ꝙ actiones itroducte a
iure ciuili pretor nō pōt iure directo tollere vel introducere.
§. quos auteʒ. inſtit. de bon. poſ. ⁊ de minoribus. l. ⁊ ſi ſine. §. ſed
quod Papinianus. ergo cum verba hec dicant, ratum non ha
bebo, ſtatim aſſumunt ſuum effectuʒ. Secūdo, ⁊ predicta eē ve
ra colligit Juriſconſultus ex verbis edicti ⁊ ipſorum ſignifica
2 tione, dum dicit ratū nō habebo. † Natura enim orationis nega
tiue eſt vt nullo tempore vera ſit, licet quandoqʒ poſſet ad tēpꝰ
latere vtruʒ ſit verum vel non. d. l. iiij. de manu. teſta. Sic i pro
poſito cum pretor dicit, ratum nō habebo, hoc eſt, nullo tēpore
habebo ratum, vnde ⁊ antequam veniat ad iudicium pretor ra
tum non habet, ſed tunc declarat ipſum ratū non habere. d. l. ſi
mulier. ĵ. eo. §. j. Vnde cū ſecūdū ſubtilitatē iuris ciuilis, ſi do
miniuʒ ſit tranſlatū, ⁊ liberatio ſit ſecuta per acceptilationeʒ
pretor per ſuū edictum nō pōt reſtituere dominium directum
nec actionem directam, ſed non habendo ratum quod geſtū eſt,
ſtatim reſtituitur vtilis ipſo iure, quod poteſt pretor. Sed qr
hoc forte nō ſufficit nec de hoc contentus eſt ille, qui paſſus eſt
metum datur ſibi actio quod metus cauſa, per quam directam
coget reſtituere a pretore viuo, quod non potuit facere edictū
pretoris mortui. Item cogetur reſtituere rem, quatenus de fa
cto fuit ad eum tranſlata, quod ipſo iure fieri nō potuit, ⁊ ideo
apparet quod ex verbis edicti dum dicit, ratū non habebo, ha
bet primam vtilem in rem vel in perſonam. Item actionē quod
met. cau. vt reſtituat, ideo puto quod ſi eſſet diſpoſitio iuris ci
uilis, que diceret, ratum nō habebo, competeret prima directa
in rem ⁊ in perſonam. Tene menti, quia vtilia ſunt. Item ver-
3 bum ratum, † refertur ad ius. q. d. ratum non habebo de iure.
verbum firmum, refertur ad factum. Vnde ſi diceret, non ha-
bebo ratum, neque firmum, intelligitur ratum de iure, firmum
* de facto. Quod no. in l. id quod pauperibꝰ. C. de epiſco. ⁊ cle.*
⁊ ideo pretor nō habet ratum de iure inquantum ipſe poteſt. ⁊
quia ipſo iure non ſufficit adhibere remedium facti, p in inte-
grum reſtitutionem propoſita actione quod met. cau. quia pre
tor ratum non habet, ſed quia non poteſt dominium queſitum
alteri auferre, iure directo, concedit vtilem actionem. Iteʒ ex
iſtis verbis competit metum paſſo actio, per quam cogit ille
qui metum intulit, reddere dominium directum, vel ſe repone
re in priſtinā actionem directam, ergo quod hic dicitur ex his
verbis edicti colligitur de neceſſitate, quod not.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Secunda lect. vide in l. iij. C. eodem.
b ALEX. ¶ Rationē. Adde q̄ notan. p Bal. in l. j. de cđi. ex lege.
* CLAV. ¶ Et cleric. Et vide tex. no. vbi ponūtur tanquā di-
uerſa. ⁊ in l. generali. C. de ſac. ſanct. eccleſ. ⁊ vide Cepol. cautel.
cxxxix.

§. **Item Julianus.** Metum inferens, tene
tur reſtituere, ⁊ đ dolo
cauere. h. d. Vel ſic, Qui reſtituit rem per hāc actionem cogit
cauere de dolo. h. d.

a §. **Licet etiam.** ᵃPerſecutoria tollitur p pena-
leʒ, quādo ineſt rei perſecutio. h.
d. Vel ſic, Actio in rem tollitur per penalē, ⁊ ecōuerſo, qn i pe
nali continetur rei perſecutio. h. d. ¶ Opp. qđ non eſt, tolli nō
poteſt. l. naʒ ⁊ ſi. §. poſt defectum. de iniuſt. rup. teſt. Sʒ ad qua
druplum nō compet it, niſi ſecuta contumacia. Sol. vt in gloſſ.
¶ Item opp. de l. ſi pro fure. ĵ. de con. furt. Solue vt in gloſſa.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Licet ēt. Vid i l. iij. C. eod. ⁊ l. ſi p vim. ĵ. eod. ⁊ l. ſi cū
exce. §. poſt annum. Et an iſtud remedium concurrat cum l. ſi
quis in tantam. Bar. in l. ſequitur. §. ſi fundum. de vſu. ⁊ glo. in
d. l. ſi quis. ad ſi.

§. **Ex hoc edicto.** Per hanc actioneʒ dʒ res in
priſtinū ſtatū reſtitui, alias
cōtumax in quadruplum condēnabitur. h. d. Vel ſic, Per hāc
actioneʒ ſit reſtitutio in priſtinū ſtatum, ⁊ ađ reſtituendū me
tum inferēs compellatur. h. d. ¶ Opp. de l. ſi quis accepto. ⁊ l.
ſi mulier. ĵ. de condi. ob cauſam. Sol. Intellige qđ hic dicit qđ
reponat in priſtinam obligationem, ſi eſt debitum cōditionale,
vel in diem, alias debet ſoluere, vt in contrarium. facit l. ſi ſpon
ſalibus. ĵ. de iure dot. ¶ Quero quando debitum eſt cōditiona
le, ⁊ quis non vult reponere in priſtinam obligationē, qđ qua-
druplabitur. Quicquid dicat glo. dic qđ quia iſte cōuenitur ex
ſuo dolo, totum qđ erat in obligatione quadruplabit. l. locum.
§. condemnatio. de tab. exhiben. Sed quid ſi eſt talis obligatio,
que non poteſt in priſtinum ſtatum reponi. Dic vt glo. quā no.
qr vides qđ obligatio ex delicto non poteſt contrahi ſub cōdi-
tione, ſed pure, nec recipit diem, vel cōditionem: qđ intellige qñ
ex dolo, ſecus ſi ex culpa, ſaltem quo ad executionē l. in l. Aqui
lia ſi deletum. ĵ. ad le. Aquil. Fallit in l. ſi tutor reipub. in ſi. ĵ. de
tut. ⁊ ra. diſtr. Sed quid ſi reus ⁊ multi fideiuſſores tenent, an
contra omnes quadruplabitur? Dic vt in gl. ⁊ ĵ. in ſequen. §.

§. **Cum autem.** Hec actio eſt in reʒ ſcripta, ideo
datur cōtra omnes, ad quos cō
modum peruenit ex metu. Item eſt reſtitutoria, ⁊ ideo omnia i
priſtinum ſtatum reponit. hoc dicit cum l. ſequenti.

LEX XI.

SI quis. Non tenetur quis ex metu illato p
alium, niſi quatenus commodum ad
eum peruenit. hoc dicit.

LEX XII.

SEd ⁊ partus. Acceſſiōes percepte ⁊ q
a petitore percipi potue
runt, veniunt in hanc actionem. h. d. Nota hic caſum
1 † quod titulꝰ a percipiendis nō excuſat. Sunt ⁊ alii
caſus, qui numerantur hic. de quo in l. ſi quis fundum. ⁊ per to
tum C. de rei vend.
1 ☞ Vim vi licet repellere, etiam ex interuallo quaneū ad actio
nem, quod metus cauſa.
2 Exceptionem habens ⁊ vim cōmittēs, poteſt accuſari lege Ju
lia de vi.

§. **Queri poteſt.** Actio quod metus cauſa, non
competit ei qui ex mutuo dāni
ficatus non eſt. h. d. Vel ſic, Qui per metū reddit, quod redde
re tenetur hac actione vel alia, non habet actionem quod met.
cauſa. h. d. cum §. ſeq. No. gl. q̄ dicit quod quis tenetur de fru
ctibꝰ perceptis ⁊ percipiendis, licet habeat titulum. ¶ Opp.
1 ⁊ videtur quod vim † vi repellere non lʒ, niſi incontinenti. l. i. C.
vnde vi. ⁊ ĵ. de vi ⁊ vi ar. l. iij. §. eū igitur. ⁊ l. vt vim. ſ. de iuſt. ⁊ iu
re. Sol. quidam intelligunt ſic iſtū §. quod vis fuit adhibita in
continenti. Tu dic quod hoc verum quātum ad interdictū vn
de vi. quantum autem ad hanc actionem hoc non curatur. Ra
tio, quia requirit damnum, vt hac l. in ſi. ¶ Secundo oppo. qr
ſm hoc qui intulit vim debet primam actionē perdere. ſ. quod
me. cauſa. vt hac l. in ſin. ⁊ ĵ. l. pri. Sol. gl. dicit no. licet amittat
actionem, non tamen amittit exceptionē ſi poſſidet, quod ē no.
dicam. ĵ. l. proxima. Et ſi † dicas, ergo non punietur violētia in
eo qui habet exceptionem. Reſpond. imo punitur quia poterit
accuſari lege Julia de vi. ¶ Ad finem huius §. oppo. ſi verum
eſt inferentem metū amiſiſſe ius crediti, ergo verum erit ſtatu
qui

q coact⁹ eſt ſoluere ſuſtinuiſſe danũ,q2 ſoluit indebitũ, ⁊ ſic ha
bet locum actio quod met.cauſa. Gl. diſtinguit tria tẽpora, iõ
dic vt in ea,in eo quod dicit gl. conſiderari punctũ,q2 tempore
metus adhuc non amiſerat. ¶ Opp.paria ſunt qd eſſe futurũ
de primo vel iam eſſe productum in eſſe.l.nõ tantum.in prin.ſ.
de excu.tut.⁊ l.vt iuriſiurandi.in princ.de ope.lib. Reſpon.qd
etiam poſt violentiã illatam nõ amiſerat ius crediti ipſo iure,
ſed ſperabatur amitti per ſententiam,vt dicam infra l.xxi. Et
ideo gl.tam hic,quam ſ.l.proxi.videtur erraſſe in hoc.⁊ ſi habe
rem diſputare punctum huius glo.forte aliter determinarem.

LEX XIII.

Occupans rem propria authoritate quando non puniatur.
1 Subſtantiua duo quãdo ponũtur ante, ⁊ poſtea ſequatur adie
2 ctiuum, illud dicitur venire ad determinationem vtriuſque,
quando hoc ſalua ratione recti ſermonis fieri poteſt.
Violentiarum genera quot ſunt.
3 L.extat diſpoſitio.habet locum pro omni violentia, preterquã
4 in turbatiua.hoc edictum poteſt cõcurrere cum interdicto,vn-
de vi,bonorum raptorum, quod vi aut clam,⁊ cum actiõe quod
metus cauſa. Hoc edictum in quo ſubueniat.⁊ nume.5.
6 Creditor qui infert vim debitori,ius crediti ſui perdit,nõ ipſo
iure ſed per ſententiam.
7 Lex loquens per ꝟba futuri temporis,non intelligitur ipſo iu
re,ſed per ſententiam.
8 Practica huius legis eſt,vt detur libellus,lis conteſtetur,⁊ ꝓ
bationes fiant.

8 Extat. a Continuatur cum ſuperiori, ⁊ hoc inten
dit. Creditor qui per vim,pecuniaz,vel rẽ
ſibi debitã accipit,vel ſibi ſolui facit,ius debiti perdit
⁊ omne ius qd habet in re,vel ꝑ re.h.d.q2 iſta eſt que
dam conſtitutio noua,vel non declarata vel gloſſata per Juriſ-
conſultũ,quam ponit hic,⁊ in l.j.ſ.ad l. Jul.de vi priua.⁊ ideo gl.
conata eſt gloſſare eam licet parũ de ea curetur,aliter gloſſaret
Juriſconſult⁹. Modo opp.d l.ait pretor.ſ.ſi debitorẽ.ſ.que in
1 frau.credi.⁊ l.iij.C.de pig.✝ Sol.hec eſt regula. Fallit in caſib⁹,
qui ponuntur hic in gl.ſuper verbo,ſine vllo iudice.quã nota,⁊
b ſigna b. Et facit ad predicta quod habuiſtis ꝑ Jnn.in c.olim.ex
tra de reſt.ſpoli. Fallit enim in debitore fugiente, ⁊ depopulato
re agrorũ. Jtem fallit in pacto.l.iij.C.de pigno. Jtem in legata
rio,q2 ſua authoritate occupat rẽ legatam.l.j.ſ.j.quorum lega.
Sed iſtud eſt quando res a nemine poſſidet,alias ſecus. ¶ Se
cũdo op.⁊ aſſumo prin.gl.magne.⁊ op.de l.q vas.in ꝑn.ſ.de fur.
Sol.gl.hic ponit plures ſol. Jſta eſt vera qd creditor q infert
vim,⁊ accipit rem ſibi debitã,amittit omne ius crediti qd habet
in re.vel ꝑ re. Jta loquit hic. Sed in l.contraria auferens rez,
amittit cõdictionem furtiuã,per quã poterat repetere rem,nõ
autem actionẽ furti,que cõpetit ad penã,nec datur ad rem vl ꝑ
re. Et hec eſt vera,quã tenent doc.in l.ſi qs in tantã C.vnde vi.⁊
ego in l.contraria. ¶ Jtem op.⁊ intro gl.magnã,quia hoc vide
tur contra tex.qui dicit rem vllam debitoris,per quod innuit ꝙ
perdit ius debiti etiã ſeparatum a re occupata,quod quidã fa
tebantur. Tamen falſum eſt. Debet enim intelligi,rem vllam.ſ.
debitã,vt ſic illud quod ſequitur in tex.debitam, referat ad rez
⁊ ad pecuniam. Pro hoc in l.heres.ſ.j.de leg.iij. Ad idẽ ſ.de cõ
2 di.⁊ demonſt.l.mulieri ⁊ Titio. Tene menti,q2 ✝ quãdo antepo
c nuntur duo ſubſtãtiua c,⁊ poſtea ponitur vnum adiectiuũ,quod
illud dicitur venire ad determinationem vtriuſqꝫ, quando hoc
poteſt fieri ſalua rõne recti ſermonis.l. Plautius.de aur.⁊ arg.
leg. ¶ Jtem op.in auth.vt non ſi pig.per totũ.⁊ in corpore,vt
nul.iud.ſ. Quia vero. Sol.hic loquitur quando capiunt res,il
le conſtitutiones quando capitur perſona. Vide ea que ponũt
* in aut.ſed omnino.C.ne vxor ꝓ ma.* ¶ Jtẽ op.de eo ꝙ dicit,pe
cunia occupata,q2 illa in ſpecie ñ erat debita. Sol.pecunia debi
ta erat,⁊ in illa videbat habere ius,q2 in genere ſuo recipit fun
d ctionẽ.l.ij.ſ.j.infra ſi cer.pet. ¶ Expeditis gl.✝put ponuntur
3 ſ'ria,veniamus ad materiã violẽtiarum.⁊ gl.ponit multa bona
ſed non quantũ ad materiã huius legis. Et dt gl.ad euidentiã
huius legis debetis ſcire quod multa ſunt genera violentiaruz.
Eſt enim quedã violẽtia expulſiua,⁊ iſta non habet conſenſum
expulſi,⁊ hec punitur per interdictũ vnde vi,vt ſ.de vi ⁊ vi ar.
per totum.⁊ habet locum ſolũ in re immobili,vel in his que erãt
in illa re. Eſt quedã alia violentia,que vocat turbatiua,⁊ iſta ha
bet locum tam in re mobili,quam immobili,⁊ ꝫ eam ſubuenitur
per interdictum,vti poſſidetis,vel vtrobi,vt gl.dicit. Sꝫ eſt ad
d uertendum d quod ꝓ hac violẽtia nõ reperitur ꝓdita aliqua pu
blica accuſatio criminalis.l.ſeruus.ſ.de act.⁊ obl.⁊ l.hoc iure.de
reg.iu.⁊ ibi per Jac.de Are. Eſt tamẽ prodita actio iniuriarũ
ciuilis,vel accuſatio iniuriarum,que priuata eſt,vt ſ.de iniur.l.
ſane ſi maris,⁊ C.d iniu.l.iniuriarũ.la ij.⁊ iſta violẽtia ſimiliter
non habet conſenſum partis. Eſt ⁊ tertia violẽtia, que vocatur
inquietatiua,vt qñ tu edificas in meo,vel aliquid facis,⁊ hec vio
lentia punit per interdict.qd vi aut clã.⁊ pot eſſe ꝙ hec violẽtia
habet cõſenſum eius cui infert.l.metũ.ſ.ij.ſ.eo. Eſt quarta vio
e lentia,q̃ vocatur ablatiua e,⁊ iſta habet locũ ſolũ in rebus mobi
lib⁹,nec habet voluntatẽ eius cui auferunt,⁊ pro iſta eſt prodi
ta actio vi bonorũ rapto.⁊ competit etiã accuſatio legis Julie
de vi. Eſt quinta violentia,que vocat compulſiua, vt qñ per vim
aliquis cogit conſentire ⁊ velle,de qua loquit iſte totus titulus
hic ⁊ C.eo. Sunt ⁊ alia iura punientia violẽtias,quedam preto-
ria:vt interdictũ ne vis fiat ei,⁊ multa alia interdicta prohibi-
toria. Quedam iura ciuilia conſtituunt,que puniunt violẽtias,
de quib⁹ facit mẽtionẽ hec gl.⁊ ponunt pro maiori parte in tit.
C.vnde vi. Rof.omnes iſtas cõſtitutiones cõmẽtauit circa finẽ
libelli ſui,inter quas conſtitutiones eſt edictũ diui Marci. Et
eſt primum in ordine illorũ commentorum. ¶ Circa iſtud ergo,
4 ✝ q2 eſt materia noſtra,aliqua videamus. Circa qd primo que-
ro,pro qua violẽtia habeat locũ iſtud edictũ? Rñd.hic loquit
generaliter de eo qui ꝑ vim acceperit,vel per vim poſſidet. Et
ideo dico,ꝙ ſiue ſit violẽtia expulſiua,ſiue cõpulſiua,ſiue ablati
ua,ſiue inquietatiua,ſi tñ ſit talis q̃ ꝓuet aduerſariũ poſſeſſiõe
ſua,hꝫ locũ iſtud edictũ,vt hic ptꝫ in eo qd dicit poſſidere,⁊ acce
piſſe. Hoc probat ex tex.qui dicit,nõ ab ipſo,ſibi ſpõte datam,q̃
ꝟba cõgruunt,ſiue auferat res,ſiue debitor inde expellat,ſiue
ad dandũ cogat eo caſu quo creditor nõ poſſideret,non haberet
locum hoc edictũ,vt patet ex hoc tex.ibi ſine vllo iudice temere
poſſidere ⁊c. Pro violẽtia vero turbatiua non haberet locũ,q2
non priuat aduerſarius poſſeſſione,nec res ab eo auferẽ per illã
violentiã. Et ſic vides ꝙ ſꝫ diuerſitatem caſuũ põt concurrere
cũ interdicto vnde vi,cũ act.vi bo.rap.cum actiõe qd me.cau.⁊
5 cum interdicto qd vi aut clam. Jtem quero ✝ ad quid ſubueniat
hoc decretũ? Rof.videtur ponere ꝙ ex hoc decreto oriat actio
ex l.iſta. Sed gl.dicit ꝙ hoc decretũ nõ tribuit actionem ad re-
petẽdũ id,qd eſt datũ ꝑ vim,vel ablatũ,ſed repetet alijs actio-
nibus communibus,ſcꝫ condictione indebiti, vel ſine cauſa,vel
vi bon.rap.⁊ ſimilibus. Quod iſtud ſit verum,ꝙ ad recuperan
dum ex hoc edicto nõ competabat actio,apparet ex text.qui di-
cit ius crediti nõ habebit qui ſuper iure decreti diſponit nõ ſu
6 per re. Sed vtrũ creditor,✝qui vim intulit,ius crediti perdat
ipſo iure,an requirat ſentẽcia? Gloſ.videt velle ꝙ amittat ipſo
iure hic dũ dicit,occupantẽ iure debiti priuari. Dat enim cõdi-
ctionem indebiti,vel ſine cauſa ad repetendũ. Pro hoc videtur
caſus ſ.l.proxi.in ſi.dũ dicit ius crediti amiſiſſe,⁊c. No.ꝙ dicit
amiſiſſe,ꝙ eſt tẽporis preteriti. Jta tenet etiã gl.ibi. Qd vide-
tur probari etiam ex iſto tex.dum dicit ius crediti nõ habebit.⁊
ſic loquit negatiue ⁊ eſt conſtitutio iuris ciuilis,que ipſo iure
actionem tollere poteſt,ideo ipſo iure tollat.l.metum.ſ.volẽti.
ſ.eo. ¶ Contrariũ puto verum,ꝙ perdat ius debiti per ſentẽ
f tiam f. Et ideo Rof.in libellis ſuis ſuper rub.de edi.diui Mar
ci.format libellũ,per quẽ petitur vt iure debiti priuet. Probo
per tex.hic,qui dicit,quiſquis igitur mihi probatus fuerit.non
ergo ipſo iure perdit,ſed oportet ꝙ violentia facta prius ꝓbe-
tur. Preterea hic dicitur,ius crediti non habebit, ſic loquitur
7 in futurum. Et regula eſt ✝ quod quando lex loquitur per ver-
ba futuri temporis,non intelligitur ipſo iure,ſed per ſentẽtiã.
l.iubemus.ſ.ſane.C.de ſacroſanc.eccleſ.⁊ in l.in criminali.C.de
iuriſdi.om.iud.⁊ in authen.habita ne fil.pro patre. Nõ obſt.q2
iſta ſunt verba negatiua,ergo ⁊c.vt in ſ.volenti.q2 ibi verba re-
ferebantur ad iudicem,hic ad partem. Jtem ibi ſuper iure que
rendo hic ſuper iure queſito tollendo. Nõ obſt.ſ.l.proxi.in fin.
dum dicit,ius crediti amiſiſſe:q2 Juriſ.ibi loquitur enuntiati-
ue ſcilicet amiſiſſe,prout continet in l.ſeq. Quia antẽ cito amit
ti ſperabatur per ſentẽtiam,ideo amiſiſſe dicitur.l.non videt.ſ.
de acqui.poſ.⁊ l.nemo videt.⁊ ibi no.ſ.tit.j.per libellũ,ergo pe
8 ti debet. ¶ * Jtem quero que erit forma practicãdi iſtam legẽ?
Reſpõ.videt tex.dicere quod primo debeant fieri probationes,
poſtea debeat dari libellus per quem hoc petatur,quod appa-
ret q2 tex.dicit, Quiſquis igitur probat⁹ mihi fuerit.que ver-
ba faciunt conditionem.l.qui liberis.ſ.hec verba.ſ.de vulga.⁊
pupil. Ante ergo debet exiſtere conditio,quam actio competat
vel intentari poſſit.l.cedere diem.ſ.de verbo.ſigni. Credo quod
debebit dari libellus,⁊ lis conſtari, ⁊ poſt conteſtationem hoc
probari ſecundum ordinem iudiciorum. Non obſtant hec ver-
* ba,quiſquis mihi probat⁹ fuerit,q2 tacite* inerat.ſ.quod hoc
probetur.⁊ ideo reddidit diſpoſitionẽ conditionalem.l.hec ver
ba.ſ.de legat.j. Sunt quedam alie conſtitutiones, que puniunt
violentos,ſicut conſtitutio l.non ab re.C.vnde vi.⁊ cõſtitutio l.
ſi quis in tantam.⁊ conſtitutio l.meminerint.⁊ omnes ſimiles,
prout ſupra dixi. Omnes illas Rof.in libellis ſuis commentat,
⁊ ego dum legi gloſſ.illas omnes ſolenniſſime vobis legi,quas
videatis.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Extat. Pro intelligentia huius l. cuius iudicio
iudex excuſet a pena, ⁊ quod non requiratur dolus, ſed ſufficit cul
pa: vide Alex. cõſi. cccc vj. Itẽ quod iſta lex nõ pro ſit ei, qui pri
mo moleſtiam commiſit. vide Pau. de ca. conſi. xxxv.
b POMA. ¶ Quam no. ſigna. Vide Cep. conſi. xxvj. in j. dub.
c ALEX. ¶ Duo ſubſtãtiua. Adiectiuũ poſt duo ſubſtantiua,
determinat illa equaliter. Vide que dixi poſt Imo. in l. cũ filio. de
lega primo.
* CLAVD. ¶ Pro marito. Et vide Bal. in c. cauſam. de offic. dele.
d ALEX. ¶ Aduertendũ. Et de iſtis omnib⁹ adde bonã gl. in l. ij.
C. eo. adde Bar. in l. iniuriarum. §. ſi quis. ⁊ ibi dixi j. de iniu.
e ALEX. ¶ Vocat ablatiua. Sed quare non cõpetit ꝓ re mobili,
interdictum poſſeſſorium? vide Cy. ⁊ Bal. in rubr. C. eo.
f ALEX. ¶ Per ſententiam. No. ꝙ ad penã huius edicti, requirit
ſententia, licet gl. cõtra. Adde not. per Bal. in l. Imperator. ⁊
quod ibi dixi, de iure fiſci.
* CLAVD. ¶ Tacite. Vide Bal. in c. prudentiam. de offi. deleg.

LEX XIIII.

SI cum exceptione. Qui in effectu damnũ non pa
titur, ex hoc edicto actionem non habet. h. d. ¶ Op
po. de l. metum. §. ſed quod pretor. ſ. eo. Solu. ibi ex
ceptio veniebat ex hoc edicto, vnde hanc actionem nõ impedit.
Secus ſi aliunde veniret. ⁊ hec vera. Sed qd ſi erat tutus exce
ptione odioſa? Dicit gl. agendum ex hac actione, ⁊ eſtimari de
buit euentus, q2 poſſet eſſe ꝙ ſolueret, ſed neſcio videre quomo
do eſtimetur iſte dubius euentus, q2 non eſt veriſimile ꝙ ſoluat
ſicut nec ille qui eſt obligatus naturaliter tantum, ita nec detur
iſta actio que continetur in l. illud ſ. eo.

a **§. Si quis nõ reſtituat.** [a] Hucuſq; Iu
riſcõſultus ex
poſuit primam partem edicti. ſ. quod met. cau. geſtũ eſt, ratũ nõ
habebo. Nunc exponit ſecundã partem edicti. cuius verba ordi
nate non habemus, tamen vt colligitur ex infraſcriptis, pote
b rant eſſe talia verba, Si quis non reſtituat [b] quod eũ reſtituere
oportet intra tempus, quod datur iudicatis, cõdemnabitur intra
annum in quadruplum, poſt annum in ſimplum cauſa cognita,
vt j. ea. l. §. quatenus. ver. ſi autem ante. ⁊ in hoc §. ⁊ ſeq.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si quis non reſtituat. Vide Salic. ⁊ quod ibi ſcripſi
in l. cum te. C. eo.
b ALEX. ¶ Non reſtituat. Vſque autem ad quantum tempus du
rat hec facultas offerendi, vide quod not. in l. ſi qs ſtipulatus
fuerit. decem. de ſol. j. ⁊ in l. item veniunt, in §. cũ prediximus. de
peti. heredi.

§. Poſt annum. Hec actio contra nõ reſtituentẽ
poſt annũ competit ad ſimplũ.
h. d. ¶ Oppo. de l. non conuitij. C. de iniu. vbi actio iniuriarum
tollitur anno cõtinuo, ſed hic dicitur vtili, ergo male. Sol. ſpeciale
eſt hic in iniuria illata, metu cõpulſiua. ¶ Itẽ opp. q2 actio iſta
a concurrit, cũ actione [a] vtili in rem. l. metum. §. volenti. ſ. e. Sol.
fateor ꝙ concurrit cũ actione deſcendẽte ex hoc edicto, vt ibi: ſe
cus ſi aliũde veniret. ¶ Itẽ opp. cõtra rationẽ huius §. q2 nũq;
non datur heredibus, neq; contra heredes, vt inſtitu. de perp. ⁊
temp. act. §. non omnis. Sol. fateor ꝙ iſta ratio nõ eſt generalis
ſemper. q2 fallit quandoq;, q2 illa eſt bona ratio, qua ſublata tol
litur dictum, vel qua poſita ponitur dictum l. ſi vero non remu
nerandi. j. mand. quod no.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Concurrit cum actione. Vide gl. ⁊ Bal. in l. ſi ꝑ vim. C.
eo. ⁊ j. ea. l. in §. eum qui. vbi no.

b
a **§. In hac actione.** [a] Qui agit hac actiõe, duo
debet probare, [b] ſ. metũ illa
tum, ⁊ ad inferentẽ metũ cõmodum perueniſſe. h. d. No. poſitio
1 nes que debẽt fieri in actiõe ꝙ me. cau. ¶ Itẽ no. ꝙ pena † qua
drupli non eſt pena metus illati, ſed pena contumacie. Facit ad
queſt. vtrũ pena quanti pluris, que imponitur nõ ſoluenti vel
neganti dicatur pena delicti, an vero pena contumacie non ſol
uentis, de qua dixi in l. j. j. de in lit. iu. ⁊ pleniſſime in l. ij. ſ. pu. iu.
¶ Querit gl. vtrum ille, ad quem commodũ peruenit ex cauſa
oneroſa, teneatur hac actione? Gl. dicit quod ſic. Dicam ſtatim
in §. aliquando.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ In hac actione. Qualiter hoc intelligatur, vide
Deci. conſi. xlij. in tertio dubio.
b ALEX. ¶ Probare. Quid oportet probari in hac actiõe vide
j. eo. l. nõ eſt. ꝑ gl. ⁊ doc. in §. hec autẽ actio. i ver. ex predictis ha
bes no. vide de his actionib⁹ arbitrarijs, qd no. dixit Bar. in l.
hoc edicto. in pn. j. de publican. ⁊ add Bar. hic. De formatiõe li
belli, adde Bar. in ſimili, in aut. cõtra q proprium. ⁊ ibi Bal in
fin. de nõ nume. pecu. ⁊ Bartol. in l. athletas. §. calumniator. de
infa.

1 ☞ Sententie due in hoc iudicio poſſunt ferri, item vna tan
tum.
2 Libellus in hoc iudicio formari poteſt duobus modis.
3 Arbitrarijs in actionibus poſſunt ferri due ſententie.
4 Sententie due quando feruntur, an vtraq; ſit diffinitiua, ⁊ ab
vtraque ſit appellandum.
6 Appellatur ſi a ſecunda ſententia, ea pendente, reſtituẽdo, na
quis euitet penam.

§. Hec autẽ actio. Fortis ẽ, ⁊ breuiter hoc
tendit. Hec actio eſt arbi
traria, ⁊ ideo iudex non reſtituẽtẽ poſt primã ſententiaz con
demnat in quadruplũ. h. d. ¶ Oppo. ꝙ iſte tex. ſibi cõtradicat.
Primo enim dicit ſententiã datam, poſtea dicit cõdẽnationẽ
patietur. ⁊ ſic preſupponit nõ eſſe datã in preterito. Sol. hu
timore gl. exponit datam, id eſt, dandam ſuper quadruplo, ⁊ ſic
ſcdm hanc gl. habet reus facultatem ſoluendi vſq; ad ſententiã
ferendã ſuper quadruplo, ſed q2 iſta ꝓcedit cum violẽtia, ideo
alij dicunt ꝙ hic fuerunt due ſententie, prima ſuper re. Et ſi nõ
reſtitueret tunc patietur condemnationem quadrupli. Si ita
gl. intelligitur, ſi non reſtituit vſq; ad ſententiam primã, non di
ceret bene, q2 habet facultatẽ reſtituendi vſq; ad temp⁹ qd da
tur iudicatis. j. eo. §. quatenus. ⁊ §. qd ſi homo. Iſte † eſt ver⁹ in
tellectus, ꝙ primo condemnabit ad reſtitutionẽ, ⁊ ſi non reſti
a tuit intra tẽpus qd datur iudicatis, tunc cõdẽnabit ad quadru
plum, ⁊ ſic ferentur due ſententie. Quidã dicunt [a] ꝙ non eſt ne
1 ceſſe ꝙ feratur niſi vna ſentẽtia hoc modo, Cõdemno te ad rem
reſtituẽdã, ⁊ ſi rem nõ reſtituas ex nũc condemno te ad quadru
plũ. l. cõductores. C. loca. ⁊ l. nõ ab re. C. vnde vi. ꝙ ſatis placet.
non tñ per hoc reprobo practicam gl. ꝙ non ferantur due ſente
2 tie, niſi in prima hoc nõ fuit dictũ. Et ex predictis † habes mo
dum formãdi libellũ. Põt enim quis petere ſibi rem reſtitui, ⁊
ſi non reſtituit, poteſt petere quadruplũ ꝑ nouã petitionẽ, vel
dicere i eodem libello, peto reſtituas rez, ⁊ ſi nõ reſtituas itra
tempus qd datur iudicatis, peto te cõdemnari ad quadruplũ.
3 Et hoc † qd dicit gloſ. ꝙ feruntur due ſententie, habet locum in
actionibus arbitrarijs, in quibus vertitur arbitrium iudicis,
cõtra eũ qui ſue ſententie nõ paret. l. qui reſtituere. §. ſi. j. de rei
vend. ⁊ vide qd ibi no. Sec⁹ ſi ex natura actiõis, vt in bone ſidei
iudicijs. Ratio pz ꝙ illud qd parit iudicis arbitriũ, erat fun
datũ ante in ſentẽtiã. Ideo iſtud arbitriũ in ſentẽtia exercere
poteſt, poſt ſentẽtiã nõ poſſet, cũ illd officiũ ſit extictũ. l. iudex. C.
depo. ⁊ tũc non daretur niſi vna ſentetia. l. j. in prin. j. de act. emp.
4 ⁊ ibi no. ⁊ ibi tibi dixi. ¶ † Itẽ qro qñ ferũtur due ſentẽtie, vtrũ
vtraq; ſit diffinitiua? Glo. diſputat: finaliter videtur tenere qd
vtraq; ſit diffinitiua. Tu dicas ꝙ diffinitiua põt intelligi duo
bus modis. Vno modo qñ diffinit cõtrouerſiã cauſe. l. j. j. de re
b iud. tũc vtraq; eſt diffinitiua, q2 vtraq; diffinit cauſaz ſuã [b]. Se
cundo modo dr diffinitiua. q2 dz dari libellus, ⁊ lis cõteſtari, ⁊
c ſimilia, ⁊ ſcdm hoc puto ſcdam ſñiam nõ eſſe diffinitiuã. [c] Ma
gis enim ẽ executio ꝑme, vt dicũt gl. Hoc em̃ venit arbitrio iu
dicis, qd hz ſuꝑ hac actione, ſicut in actionib⁹ vniuerſalib⁹, in
qbus vniuerſaliter pronũtiatur, poſtea in executiõe diſcutitur
que res veniet. De quo i l. j. ſ. de edẽ. ⁊ in l. defenſionis facultas.
d C. de iure fiſci, lib. x. ¶ Itẽ quero, an ab vtraq; ſententia [d] poſ
ſit appellari. Et glo. videtur dicere quod a ſecunda nõ, quaſi ſit
executio prime ⁊ Inn. hoc tãgit in c. ſi. extra eodez. Et veritas
eſt quod etiam a ſecunda poteſt appellari: nam ab executiõe ſi
cta nõ poteſt appellari, ſed a pronuntiatione de exequẽdo ſic. l.
ab executore. j. de ap. ⁊ l. ab executione. C. quoruz appel. nõ reci
piunt. Preterea nõ eſt verum ꝙ ſi prima ſit iuſta ⁊ vera, quod
ſecunda ſit iuſta, quia potuit eſſe quod prima fuit iuſta, ⁊ nõ ſe
5 cunda. vt j. ea. l. §. quatenus. verſi. quod ſi homo. † Et predicta
faciũt ad queſt. vtrũ a taxatione expenſarum poſſit appellari,
6 de quo i l. ab executore. j. de ap. vbi de hoc plene dixi. ¶ † Sed
quero ſi appellatur a ſententia ſecunda pendente appellatione,
e vtrum poſſit reſtituẽdo euitare penam [e]. Reſpon. tenẽdo opi.
quam ſ. dixi, non poteſt niſi intra tempus quod datur iudica
tis. Ideo ſi illud eſt elapſum, non poteſt euitare.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Quidam dicunt. Vide Iaſ. in §. quadrupli. Inſt.
de acti. qui ſequitur Bar. hic.
b ALEX. ¶ Diffinit cãz. Diffinitiua ẽ illa, q̃ diffinit cauſaz. no.
etiam diffinitiuam dupliciter ſumi, per Anto. extra de re iud. ſ
rub. adde Bart. in l. Titia. j. de accu.
c POMA. ¶ Diffinitiuam. Vide Felyn. in rub. de re iud.
d ALEX. ¶ Vtraq; ſententia. per Bald. in d. l. ab executore. ⁊
Bal. hic, ⁊ vide Bar. in l. ſi. j. §. j. j. de appel.

Euita

ALEX. ¶ Euitare penam. An in cauſa appellationis habeat locum penitentia? Adde gl. in l.j. in princ. de act. emp. facit qđ no. j. de ap. l. creditor. §. iuſſus. ⁊ iſta alleg. Bald. in c. porro. circa fi. que fuit prima cauſa benefi. amit.

§. Aliquando. Ille ad quem cõmodum peruenit ex metu, non tenet ſi rem non poſſidet. h.d. Uel ſic. Is ad quem res peruenit ex metu illato per alium, rei interitu liberat. h.d. Opp. extra gl. hec actio dat qſi metus eſt cauſa proxima, per quam res ad me peruenit, ſecus ſi eſt remota. l. metum. §. ſed licet. ſ. eo. ſed hic ad emptorem ⁊ vel donatorem non peruenit ex metu, tanquam ex cauſa proxima, ſed ex cauſa donationis ⁊ emptionis. ſolu. peruenit hic ex metu, tanquam ex cauſa proxima ex parte dantis, licet non ex parte recipientis, qꝛ ex parte eius actus per ipſuʒ factus eſt ſpõte, quare non eſt contra, ⁊c.

ADDITIO.

ALEX. ¶ Sed hic ad emptorẽ. Et vide gl. ſ. ea l. §. in hac. ⁊ C. eo. l. nõ intereſt. ꝑ gl. ⁊ doc. ⁊ ibi oĩno gl. ⁊ Cy. Ant. Alex. ¶ Ad de Bar. idem tenentẽ, in l. ſtipulationes non diuidunt. in viij. q. ⁊ in l.j. §. i. de ope. no. nun. ⁊ eſt tex. in l. illud conuenit. ⁊ ibi Bar. ⁊ Ang. ad hoc no. de excu. mu. lib x. Bal. in l. nec patronus. ad fi. C. de ope. lib. vbi dicit iſtud eſſe inductũ ꝓꝑ authoritatem legis non contemptibileʒ. Facit qđ tenet Abb. in c.j. in vltimo nota de ſponſa. vbi tenet, qđ poſſit precise cõpelli maritus ⁊ vxor, vt in vnum redeant, nec ſoluendo intereſſe liberatur, qꝛ obligantur ad cohabitationem ex lege diuina, vide Iaſ. in d. l. ſtipulationes non diuiduntur.

§. Pedius. Alias eſt lex, ⁊ venit ad probationem eorum que ſ. dixerat, ſ. emptorem, ⁊ legatarium, ⁊ ſimiles teneri hac actione, ⁊ in ſumma hoc intendit. Hac actione tenet metũ inferẽs, ⁊ is ad quẽ res ꝑuenit ex metu. h.d.

1 ¶ Pacto fieri poteſt quod acceptilatio fideiuſſoris non proſit
principali.
2 Acceptilatio non porrigitur ad reum, ſi hoc eſt actum.

§. Labeo ait. Reſciſſo principali, reſcindit acceſſorium. ſecus econuerſo. h.d. ¶ Quero qualiter liberat fideiuſſor? Glo. dicit pacto, vel acceptilatione, hoc acto qđ illa acceptilatio principali non proſit, vide glo. ⁊
1 no. eam. ¶ * No. qꝛ per pactum poteſt fieri qđ acceptilatio fi-
2 deiuſſoris non proſit principali † Item no. qđ acceptilatio non
porrigit ad reum, ſi hoc eſt actum. ¶ Idem no. in l. ⁊ per iuſiurandum. §. ⁊ ſi fideiuſſori. j. de acceptilatio.

1 § Quadruplatur Non eget ſummario. Facit ad q. aliqs † cõmiſit de-
lictũ in platea de nocte in feſto S. Herculani, querit verum ex omnibus iſtis cauſis pena duplicet, vel quadruplicet, ⁊ ſi duplicet, vtrum duplicabit ſimpliciter an ipſuʒ duplatum vel quadruplatum. Et hic vꝛ caſus qđ quadruplicabit ipſum duplatum, vel quadruplatum, qđ apparet, qꝛ dicit, cum fructibus ⁊ omni cauſa. h.d. habita conſideratione omnis quantitatis debeat fieri duplatio, ſeu quadruplatio. Iſtud tñ non eſt verum, quod plene examinat in l. ſanctio legum. in ff. j. de penis.
1 ¶ Pactum quando eſt in obligatione ex legis diſpoſitione,
tunc quis preciſe cogitur ad factum.

§. Sed ⁊ ſi quis. In quadruplo ineſt ſimplum qđ promittenti reſtituit eum liberando. h.d. Uel ſic, Condemnatus ad quadruplum quia non liberat, triplum preſtat ⁊ cogit liberare. h.d. No. id qđ dicit, ac-
1 ceptilationem omnino facere teneat, quod † vbi factum eſt in o-
bligatione, ex legis diſpoſitione quis preciſe compellitur ad factum, vt hic. Secus ex diſpoſitione hominis, quia tunc ſuccederet obligatio ad intereſſe, ⁊ liberaretur preſtando intereſſe. l. ſi quis ab alio. de re iudi. Dixi in l. ſtipulationes non diuiduntur. j. de verb. oblig.

1 ¶ Dictio, omnino, comprehendit omnem caſum.
2 Periculum interitus ſpectat ad metum inferentem.
3 Arbitrium iudicis durat re perempta.
4 Rei interitus quomodo accipi debet.
5 Condemnatio ad ſpeciem in actione reali dat tempus officio iu-
dicis ad ſpeceʒ ſiue ad rem, in actione perſonali datur tempus. l. in fideicõmiſſi. j. de vſur.
6 Reus ſi tempore condemnationis condemnat in aliquo vltra
id quod venit in prima ſententia, pro illa habet nouam dilationem, que datur iudicatis.
8 Extorta re metu perempta ante omnem ſententiam poteſt agi
ad ipſam rem, ⁊ etiam ad eſtimationem.

§. Quatenus. Iſte § cõſueuit reputari ita difficilis ſicut aliquis alius q̃ ſit ĩ libro iſto. Et ratio difficultatis eſt propter intricationem gl. qꝛ gl. legit iſtum §. per ſaltus. Ideo primo ponam lec. qua tenet gl. noſtra, poſtea ponaʒ aliam lec. quã gl. tangit, licet non teneat, que forte eſt verior. h.d. Si res per metum, ſeu per vim cõpulſiuaʒ extorta, ante ſecũdã ſententiã pereat, perit periculo metũ inferẽtis, ſi vero poſt ſecundã ſententiaʒ intra tempus datum iudicatis, perit periculo dñi, ſi res eodem modo erat peritura penes eũ, alias ſecus. h.d. ſcđm lect. gl. Gl. j. hic poſita diuidit hũc §. Pone caſum. dictum eſt ſ. quod metum inferens cõdemnat in quadruplum ſi non reſtituitur poſt ſententiam, ⁊ quod in quadruplo ineſt ſimplum. ¶ Queritur, quid ſi non appareat ſimpluʒ, qꝛ perempta eſt res tradita? Dicit Iuriſconſultus ꝙ ſiue extet ſiue non, condemnatur in quadrupluʒ. h.d. in prin. in ver. ſic ⁊ in interdicto. Hoc probat per ſimile in interdicto vnde vi. ⁊ quod vi, aut clam. Et ſic debes coniungere literam. ¶ Secundo queritur ⁊ accipitur verſicu. ſi autem. vide ꝙ ſiue res ſit perẽpta ſiue non, etiam ante ſentẽtiã tenetur ad quadruplũ. Quid ſi eſt perempta poſt primaʒ ſententiã de ſimplo, ante ſecũdã de quadruplo? Dicit q̃ idem ꝙ ſi ante primam ſententiam. Et quod dictum eũ, qñ res eſt perempta in totum, idem quando eſt deperdita, vt qꝛ in fuga ⁊ ſic ſequitur ver. ergo in fuga. qui continuatiue legitur cum ver. ſi autẽ. Redeo ad ver. qđ ſi homo. Dictũ eſt quando res perit ante primam ſententiã. Secundo quando poſt primam, ante tamen ſecundam ſententiã. Quid ſi poſt primam etiam poſt ſecundam, intra tempus tamen quod datur iudicatis, res perit totaliter, queritur quid iuris? Reſpõ. Iuriſconſultus. ex quo eſt intantum grauatus, vt ad tripluʒ teneat, dicimus quod non pareat periculo ſuo: ſed tenetur ſoluʒ ad triplum. Sequitur ver. pro eo autẽ, in quo proſequitur eandeʒ materiam. Uidi quando poſt ſententiam primam, ⁊ ſecundam ſeruus mortuus eſt. Sed quid ſi nõ eſt mortuus, ſʒ eſt in fuga? Dicit Iuriſconſul. quod res in plus grauatur, quia debet cauere ſe proſecuturum, vt euʒ reſtituat, nihilominus dominus poſſet agere cõtra poſſidẽtẽ rei vendicatione, vel ad exhibendũ. Item limita illud qđ dicit ꝙ debet cauere ſe ꝓſequuturũ, ⁊c. verũ eſt, niſi ad dñm ſeruus peruenit, qꝛ tũc euaneſcit ſtipulatio. Uenio ad ver. ſed ⁊ ſi non culpa. Uidiſtis ꝙ re perempta poſt ſentẽtiã intra tempus qđ datur iudicatis, reus nõ tenetur. Hic limitat, ꝙ hoc eſt veruʒ, ſi res eſſet peritura eodẽ modo penes dominũ. Sed ſi nõ eſſet peritura eodem modo penes dominũ, tunc reus re perempta nõ liberatur. h.d. Uenio ad ver. i. acq. Nunc cõcludit ꝙ ex predictis apparet ꝙ interdum mortuo homine dominus mortui hominis nihil recuperat, ſʒ interdum recuperat p̃tiũ, vt puta, ſi erat venditurus eũ, ⁊ ſic non eſſet periturus penes eũ, qꝛ vẽdidiſſet ſi metus non fuiſſet illatus. h.d. ¶ Modo his expeditis ante omnia q̃ro quare glo. legit §. iſtum ita per ſaltus? Reſpon. triplex. eſt ratio. Prima eſt, ratio contrarietatis, qꝛ ſi verſi. ſic ⁊ in interdicto. iungeretur proximo p̃cedenti, innueret qđ in interdicto vnde vi, deberet diſtingui vtrum res eodem modo eſſet peritura penes actorem, vel non, qđ eſt contra caſum. l.j. §. recte. ſſ. vnde j. de vi ⁊ vi arma. ideo iungitur cum principio. Secũda fuit ratio ordinis, nam ſecundum naturã primum tempus eſt ante omnem ſententiam, ſecundũ poſt primã, ante ſecundã, tertium poſt omnem ſñiam. ⁊ ideo gl. legit primo ver. ſi autẽ ante ſententiam, vt ordini nature correſpondeat. Tertia fuit ratio euitande ſuperfluitatis. Nam legendo p ordinẽ illũ ver. ſʒ ⁊ ſi non culpa. ſ. iungendo cum proximis precedentibꝫ eſſet ſuperfluus, qꝛ bis idem repeteret, ideo glo. illum iungit cum ver. qđ ſi homo. Modo ad iſtam lec. opp. hic dicitur, qđ ſi res perit ante omnem ſententiam, vel poſt primam, ante ſecundam ſententiam, reus tenet ad eſtimationem, ⁊ in hac actione verſat iudicis arbitrium. Contra ſ. tit. j. l. arbitrio. §. non tñ. Iſtud contrarium prout reſpicit primum tempus, tangit hic in gl. ſuper verbo omnimodo ⁊ dicit qđ arbitriuʒ iudicis eſt circa rei eſtimationem, non autem circa triplum. Tangitur etiã in ver. ſi autem ante ſñiam. in duabus primis gl. Et dicit idem qđ arbitrium non eſt circa triplum, niſi iam poneres ſuper triplo eſſe litẽ cõteſtatã. Uide gl. ſuper verbo, ſi autem ante ſñiaʒ. Gl. vnũ dicit, ⁊ aliud innuit, dicit ꝙ re perempta ceſſat iudicis arbitrium ſup pena per d. l. arbitrio. §. non tñ. niſi lis ſit conteſtata ſuper quadruplo, vt d. §. non tñ. Iſtud non eſt verũ. Nã in l. arbitrio. §. non tamen. verſat arbitrium iudicis in deferendo iuramentum in litem, qđ iuramẽtum non dʒ referri re perempta ſine dolo, ⁊ culpa qꝛ iam incipit debere eſtimatio in quã nõ cadit affectio, vt l. nũmis. j. de in lit. iurã. Sed in actione verſatur arbitrium iudicis in faciendo condemnationem tripli ꝑꝑ contumaciam rei, ſʒ ita poteſt eſſe contumax in re non reſtituẽdo eſtimationem, ſicut in non reſtituendo rem, ⁊ ideo non ceſſat arbitrium iudicis circa condemnationem tripli. ita loquitur hic, ⁊ ita intelligebat Nicol. de Math ⁊ Iaco. Butrig. Uoluit ergo dicere gloſſ. ſuſtinendo eam quod ceſſat arbitrium iudicis in

triplo, ea ratione q2 res non reſtituit, ſ3 non ceſſat ea ratione,
q2 eſtimatio nō reſtituit. Nam omnino d3 reſtitui eſtimatio, nō
ipſa res. Et hoc tetigit aliqualiter gl. ſup verbo, Si in autē ante
ſniam. ⁊ in ver. ſin autem. Secundum eſt, qd glo. innuit, q̄ ſuper
quadruplo veniat lis cōteſtāda, in eo qd dicit, niſi lis ſit conte-
ſtata ſuper quadruplo. Doc. vltramō. iſtud reprehēdūt dicē-
tes q̄ ſolū vna fert ſnia, ⁊ libellus conditionaliter proponetur,
⁊ vnus libellus daṫ, vt dixi ṡ. ea. l. §. hec autē actio. Ego vero di-
xi vobis ibi qd due ferunt ſententie, tamen ſecunda non dr̄ om-
nino diffinitiua, q2 vr̄ executio prime, vnde in ea non d3 dari no-
uus libellus, neq3 fieri noua conteſtatio litis, vt ibi glo. expreſ-
ſe tenet. Roff. in libellis ſuis ſuper hoc tit. hoc etiam ſentiebat
Nico. de Mat. Item glo. tua dicit aliud, qd quando res perijt
ante omnem primam ſniam, qd indiſtincte periculum pertinet
ad metum inferentem, non habita diſtinctione, vtrum res eodē
modo erat peritura vel non penes actorem. Hoc etiam ſequun-
tur omnes doct. moder. Mihi diſplicet hec ratio. q2 hec actio,
qd metus cauſa, eſt huius nature qd damnum exigit. l. ſ3 ⁊ par-
tus. in fi. ṡ. eo. ⁊ ṡ. ea. l. in prin. Sed ſi res erat eodem modo peri-
tura penes actorem nullum paſſus eſt damnum, vt l. ſi pecuniā.
§. fi. ⁊ pen. ī. de condi. cauſa dat. ideo actio qd met. cau. ad hoc nō
datur. Igitur gl. in lect. huius §. preſupponit quedam non ve-
ra vt vidiſtis. Item legit iſtum §. per ſaltus. nec eſt veriſimile
qd Iuriſconſultus fuerit inconſtantis intellectus, qd loquere-
tur per ſaltum. Ideo aſſumo ſecundam lect. quam hic gl. tan-
git, ⁊ non proſequit, ſm quam iſte §. legitur ordinarie. Et diui-
do. §. ſic. Primo ponit vnum dictum in genere. ſ. qd res contine-
tur in quadruplo omnino, hoc eſt ſiue res extet, ſiue non. Secū-
do in ver. qd ſi homo, ponitur vna limitatio qd illud non habet
l. cum quando res perijt poſt ſecundam ſententiam intra tem-
pus iudicati. Tertio ponit aliam limitationem qn̄ res omnino
non perijt, ſed eſt in fuga, ſeu in perdito, ⁊ qualiter ſit iudicis
arbitrium, ponit etiam hoc in ver. pro eo autē. Quarto in ver-
ſi. ſin autem ante ſententiam, ponit predictam regulam habere
locum, re perempta ante primam ſententiam. Quinto in ver. ſ3
⁊ ſi non culpa. limitat predictam regulā, ⁊ dicta in preced. ver.
locum habere ſi res non erat peritura penes actorē. Et hoc p-
bat per ſimile. Sexto ⁊ vltimo in ver. itaq3. concludit ad premiſ-
ſa. ⁊ ſic legitur ordinate. Expedita diuiſione potes colligere ca-
ſum in terminis, quem pone ſic, Dictum eſt ṡ. qd in quadruplo
ineſt ſimplum, ⁊ hoc indiſtincte intelligitur, vt fiat ei reſtitutio
rei in triplum, ⁊ ſic pena. hoc primo; in ver. qd ſi homo. queri-
tur an hoc ſit ſimpliciter verum, qd omnino in quadruplo et a3
inſit ſimplum, ⁊ teneatur ad ſimplum? Reſpond. qd non, ſi res
eſt perempta poſt ſententiam ſecundam inter tempus qd da-
tur iudicatis, ⁊ ſic limitat primum dictum. In ver. pro eo autē.
Hic etiam limitat, ⁊ dicit qd omnino tenetur reſtituere re3, hoc
eſt verum niſi res perempta ſit, vel in deperdito, vt in fuga, ſed
tunc non tenetur omnino reſtituere, ſed cauere de proſequēdo,
niſi res ad dominum peruenerit h. d. Verſi. ſin autem. Dictum
eſt ṡ. in regula predicta quod in quadruplo ineſt ſimplum niſi
poſt omnem condemnationem res periret, quid ſi ante condem-
nationem res eſt in fuga? Tunc dicit Iuriſconſultus qd omni-
no tenetur, ſiue res perijt, ſiue eſt in fuga ver. ſed ⁊ ſi non culpa.
limitat. precedentia in verſi. ſin autem. quod tunc demum teneṫ
ſi perijt ante ſententiam, ſi eodem modo non erat peritura pe-
nes actorem ſicut penes reum, alias non tenetur, ⁊ hoc probat
per ſimile. Et ver. itaq3. concludit, ⁊ ſi non erat peritura penes
actorem, ſicut penes reum q2 forte vendidiſſet, qd tenetur reus
1 ad pretium. h. d. vſq3 ad fi. ¶ † No. ī. de ſignificatione iſtius di-
ctionis omnino, que eſt vt omnem caſum comprehendat, vt hic
no. in glo. ſuper verbo, omnino. ⁊ idem per Dy. in l. Grece. §. il-
2 lud. ī. de fideiuſ. ¶ † Scdo no. q̄ periculum interius ſpectat ad
3 metum inferentem. Facit l. i. C. eo. tit. ¶ † Tertio not. q̄ re p-
4 empta ante ſententiam, durat arbitrium iudicis. ¶ † Item no.
q̄ in hac actione diſtinguitur, aut res erat eodem modo peritu-
ra penes actorem, vel non. alia vero dicam. ī. ¶ Opp. ad quāli-
bet partem per ſe, primo ad primā partem oppo. de l. arbitrio.
§. non tamen. ī. tit. i. dic vt dixi ṡ. ¶ Venio ad ver. q̄ ſi homo. ⁊
oppo. q̄ quando quis condemnaṫ ad ſpeciem, non habet illud
quadrimeſtre tempus qd datur iudicatis, vt Inſtit. de offic. iud.
a §. i. Hic vero dicitur contrarium, ergo male. Sol dicit glo. [a]fa-
teor q̄ quantum ad rem, non habet quadrimeſtre tempus, ſed
quantum ad penam ſic. Qd ergo hic dicitur de tempore qd daṫ
iudicatis, intellige officio iudicis. d. § i. Inſti. de offi. iud. Tene
5 menti iſtam gl. Breuiter iſta gl. non dicit verum. Nam † quan-
b do ſit condemnatio [b] ad ſpeciem in actione reali, tunc loquiṫ In-
ſtitu. de offic. iud. §. i Sed quando ſit in actione perſonali tunc
ſiue ſit ad quantitatem, ſiue ad ſpeciem, habet tempus quod da-
tur iudicatis, vt ī. de vſur. l. in fideicommiſſi. De hoc per glo. ⁊
doc. in l. fi. C. de exe. rei iudic. in glo. ſuper verb. ſtatutum. ¶ Se-
cundo oppo. Tu habes hic qd iſto caſu eſt ſpeciale q̄ re perem-
pta intra tempus qd datur iudicatis, non tenetur de interitu
propter penam tripli. Contra intra tempus quod datur iudica-
tis, habet dilationem a lege, ergo non eſt in mora, ergo ad eum
non ſpectat periculum interitus indiſtincte. l. qd te. ī. ii cert. pe-
ta. ⁊ l. ſi ex legati cauſa. ī. de verb. obli. Et q̄ non ſit in mora, pro-
batur. C. de execu. rei iud. l. ij. Dicit glo. hoc verum quo ad vſu-
ras, ſecus quo ad interitū. Tu potes dicere q̄ illud ideo, q2 p-
ceſſit mora, q̄ p ſniam non eſt purgata, imo aggrauata. Hoc enim
d3 litis conteſtatio nocere actori. l. non ſolet. ī. de reg. iur. ⁊ hoc
ſm opinio. gl. ſed ſm opinionem quam. ī. tenebo, quando perijt
intra quadrimeſtre tempus, nullo modo reus tenetur, ⁊ ſic fa-
teor contrarium, vt ī. dicam. ¶ Querit glo. quid ſi res perijt
poſt quadrimeſtre tempus. Dicit glo. tunc indiſtincte teneṫ de
6 interitu ſm omnes, ⁊ h. c caſus nō eſt in tex. ¶ Vltimo no. ſup
hoc ver. quod ſi tempore executionis reus condemnatur in ali-
quo vltra id, qd venit in prima ſententia, qd pro illa habeat nouam
dilationem que daṫ iudicatis. Nam hic intelligiṫ q̄ poſt ſecun-
dam ſniam habet tempus, qd datur iudicatis, vt videtis. Ve-
nio ad verſi. pro eo. ⁊ oppo. Nam ex hoc vr̄ q̄ magis grauatur
quis quando res eſt in fuga, quā quādo eſt perempta vt in ver.
precedenti. Gl. dicit, fateor contrarium. Ratio, q2 fuge poteſt
prouideri, non autem morti. Ex hoc ſequitur, q̄ ſi exiſteas in fu-
ga eius culpa abeiſſet, idē eſſet qd in ſeruo mortuo. ¶ Item opp.
de l. redhibere. §. ij. ī. de edil. edic. Sol. Aliud in tempore, aliud
in metū inferente. Venio ad ver. ſin autē ante ſniam. ⁊ opp. de l.
arbitrio. §. non tn̄. ī. ti. i. Sol. vt dixi. ṡ. circa primā lec. ¶ Se-
cundo opp. extra gl. ergo intellexi iſtū ver. ante ſniam primam.
Contra imo vr̄ poſt primam, vt ibi, q2 tex. dicit, ⁊ hoc ſit in his
verbis edicti, neq3 ea res arbitrio iudicis reſtituet. Et ſic innuit
q̄ iam preceſſit ſententia de re reſtituenda. Huius timore gl. re-
cedit ab iſta lect. ⁊ legit iſtum §. p ſaltu3, vt ſuperius dixi, ⁊ hoc
ponit in fi. prime glo. Ut vero ſuſtineas iſtam lec. ⁊ dicas q̄ hic
loquiṫ re perempta ante primam ſniam, ideo iudex condemna-
bit reum in eſtimatione, ⁊ ſi eſtimationem non p̄ſtabit, condēna-
bit eum in quadruplo, in quo erit eſtimatio rei, ⁊ hoc ideo, q2 ea
res, hoc eſt, eſtimatio rei, nō fuit reſtituta iudicis arbitrio, ⁊ ſic
ſit his verbis edicti, neq3 ea res arbitrio iudicis reſtituatur.
¶ S3 opp. ſm hoc melioris conditionis erit ille q̄ fuit in maio-
ri contumacia, quam ille qui in minori. Nam ille q̄ fuit contu-
max, ⁊ expectauit primam ⁊ ſecundam ſniam, non teneṫ ad eſti-
mationem rei re perempta, intra tempus iudicati. Iſte vero q̄
tempore quo res perijt, non erat condemnatus, teneṫ ad eſtima-
tionem. Rn̄. duplex eſt ratio, que ponitur in tex. Prima q2 iam
ille, qui erat condemnatus ad quadruplum, re perempta omni-
no cogiṫ ſoluere triplum nomine pene, nec pōt illud effugere, ideo
q2 in hoc grauaṫ, in alio releuatur, ſ3 re perempta ante ſenten-
tiam primam non, ideo cogiṫ ſoluere triplum, ſ3 poteſt liberari
ſoluendo eſtimationem, ſi vult. Et iſta ratio colligiṫ in ver. q̄ ſi
homo. Eſt ⁊ alia ratio que colligiṫ in iſto ver. ſin autem ante ſen-
tentiam. Nam re perempta ante primam ſniam ſit condemnatio
ad eſtimationem, ⁊ eſtimatio eſt ſimplum, ⁊ circa eſtimationem
eius eſt contumax, q̄ eſtimatio perire non pōt, ideo in quadru-
plo ineſt eſtimatio, q2 eſtimationem iſtam arbitrio iudicis non
ſoluit. S3 qn̄ res extabat tempore prime ſententie, ⁊ tempore ſe-
cunde p̄ceptum de reſtituenda eſtimatione, ideo non pōt dici q̄
eſtimatio inſit quadruplo, ſ3 res ipſa. Ipſa autem res eſt pere-
pta, ⁊ tunc merito excuſaṫ. ¶ Venio ad verſiculū, ſ3 ⁊ ſi nō cul-
pa. Oppo. qd iſte verſi. ſuperfluat p p̄cedentia q2 repetit idem
qd dixit ſc3 reum teneri. Glo. fateṫ hoc ſi ordinate legaṫ, ⁊ ideo
iungiṫ ad ver. qd ſi homo, vt vidiſtis. Ego non credo qd Iuriſ-
conſ. fuerit ita modice memorie, q̄ ita locutus fuiſſet. Ideo dicas
vt aliū dn̄t, q̄ hic repetit illud, vt addaṫ illud qd dictu3 eſt ad rei
eſtimationem. qd tene mēti. Intellige ſi nō erat peritura penes
actorē, q2 hec actio requirit dānu3, vt ṡ. dixi. ⁊ ideo in alijs male
fidei poſſeſſorib9 non adhibetur illa diſtinctio. vtrū res ſit eodē
modo peritura, vel non, q2 ille actiones nō ſunt illius nature q̄
dannū requirāt, ſicut iſte, ⁊ iſta eſt ratio propria. ¶ Oppo. ad
hoc de l. i. §. rectiſſime. ī. de vi ⁊ vi arma. Sol. Aliud in illo inter-
dicto, aliud in hac actione, p rōnē, quā. ṡ. proxime dixi. ¶ Sed
3 hoc oppo. de ſeq. ver. ſicut in interdicto vnde vi. Sol. non eſt
omnimoda ſimilitudo: Nam ad caſum hic expreſſum eſt ſimili-
tudo, q2 tam in iſto, quam in illo teneṫ, ſi res non erat peritura
penes actorē. Ad aliū caſum ſi qn̄ res erat peritura penes ip-
ſum actorem, non eſt ſimilitudo, ⁊ ſic dictio, ſicut, hic poniṫ ſicut
ibi, Eſtote pfecti, ſicut pater veſter q in celis eſt. Quero, vtru3
hec diſtinctio, ſit res eodē modo peritura, vel nō debeat adhi-
beri qn̄ res perit poſt ſcdam ſniam intra tempus qd datur iudi-
catis? Et vr̄ quod ſic, ſecūdum primam lect. Gl. in contrarium
videtur

videtur ſecundũ ſecundã lect. Nam tex. in verſi. qđ ſi homo. vult
denotare aliquam ſpecialitatem, eo caſu quo cogitur preciſe ad
triplum, qꝛ ſecundum hoc nullum ſpeciale eſſet, qꝛ indiſtincte
in hac actione adhibet̃ diſtinctio predicta, eſſet res eodẽ modo
peritura vel non, ergo vr̃ qđ hoc caſu excuſatur indiſtincte ẽt ſi
res non eſſet peritura penes dominum, dum tamen ab ipſo reo
abſit dolus ⁊ culpa. ⁊ hoc, qꝛ grauatur in triplo, releuet̃ in iſto.
⁊ ſecundũ hoc habes clare ſecundã lect. poſitã hic in gl. qꝛ tex.
facit hic mentionẽ ſolũ de duob. temporibus. Primo de tempo
re ante ſñiam primam, ⁊ poſt ſecundam. ⁊ iſtud ſecundum poni
tur in verſi. qđ ſi homo. Primum tempus ponit̃ in princi. §. in
verſi. ſin autem ante ſententiam. Ut igitur † iſta materia liqueat
7 reaſſumo breuiter, aut res ꝑ vim cõpulſiuaꝫ extorta periꝫt ante
primã ſententiã, ⁊ tunc ſi quidem erat peritura penes dñm, nõ
tenetur reus, qꝛ dñs non patitur damnum, alias ſecus, vt hic
in verſi. ſꝫ ⁊ ſi non culpa. Et tamen caſu quo tenet̃ reus in qua-
druplo, continebit̃ eſtimatio, qꝛ in eſtimatione fuit adhibita cõ
tumacia, vt hic in ver. ſin autem ante ſecundã ſententiam, ⁊ poſt
primam. ⁊ iſtud non ponit̃ in tex. ſed ponitur in glo. in ver. ſin au
tem ante ſententiam, ſm̃ primum intellm̃. Et iſto caſu ſecundũ
glo. dꝫ diſtingui, aut erat lis conteſtata ſuper quadruplo, aut
non. qđ ſ. reprobaui. ſꝫ dicendum eſt qđ indiſtincte tenet̃ reus
ad eſtimationem, ſi res non erat eodem modo peritura penes
actorẽ, ⁊ eſtimatio computabit̃ in quadruplo. Ratio, qꝛ habuit
poteſtatem ſoluendi eſtimationeꝫ, ⁊ euitandi condemnationem
quadrupli. ⁊ ſic non ceſſat ratio. in verſi. qđ ſi homo, aut res pe
riꝫt poſt ſecundam ſententiã, ⁊ tunc ſi quidem intra quadrime-
ſtre tempus, ⁊ indiſtincte reus non tenet̃ ad eſtimationem. Ra
tio, qꝛ de neceſſitate cogit̃ ſubire penam tripli. Aut periꝫt poſt
quadrimeſtre tempus, ⁊ tunc tenet̃ indiſtincte ad eſtimationẽ,
vt in gl. ſuper verbo, qꝛ tripli. Et predicta vera qñ agitur con-
tra metum inferentem. Sed quid ſi agat̃ ꝯ alium, ad quem res
peruenit? Dic vt in l. ſi ipſa. ĩ. eo. † Item quero qñ res eſt per-
empta ante omnem ſententiam ad quid ageret̃, vtrum ad ipſaꝫ
rem vel ad eius eſtimationem? Reſpon. poteſt agi ad ipſam rẽ,
l. i. C. eo. Et glo. videtur hoc ſentire ſuper verbo tenebit̃. Po-
teſt etiam agi ad eſtimationem. l. in re furtiua. ĩ. de condic. fur-
ti. Dixi in l. ſtipulationes non diuidunt̃. ĩ. de verb. obl. in qđ. qñ
eſt in obligatione rem reſtitui.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Dicit gl. Cõtrariũ tenet Bar. i l. ſi. C. đ execu. rei iud.
b ¶ Cõdẽnatio. Pro cõcordia aduerte, qđ incõtinẽti dꝫ fieri exe
cutio, ſicut in actione reali, in actione pſonali in rẽ ſcripta, vt eſt
actio qđ met. cau. Bar. in l. ſi. C. de execu. rei iud. allegat̃ tñ con-
trarius in hac l. ſi cũ exceptione. §. quatenus. ver. venio ad ver.
Sol. Bar. in hoc ver. venio ad ver. qđ ſi homo, loquit̃ in actio
ne mere pſonali, prima autẽ opi. loquit̃ de perſonali in rem ſcri
pta. Et hãc ſolu. voluit directo ipſe Bar. in d. l. ſi. ideo recte põ
derãdo verba ipſius Bar. nõ meret̃ dici aſſignaſſe ꝯdictionem.

§. Qui vim.

In violentia compulſiua furtum non cõ
mittitur, ſecus in ablatiua. h. d.

§. Eum qui.

Hec actio concurrit cum actione de do
lo, ſꝫ vna ꝑ alteram tollitur. h. d. Opp.
qđ actio de dolo non concurrit cum alia. ĩ. tit. j. l. j. §. ait pretor.
⁊ C. illo tit. j. l. ij. Sol. actio de dolo non concurrit cum alia pari
ſꝫ cum maiori vel minori. ſic ita hic. Nam metus eſt ſpecies quo
ad dolum, dolus eſt genus. ¶ Opp. qđ actio qđ me. cau. cũ alia
non concurrit. ſ. ea. l. §. poſt annum. Sol. ibi venit poſt annum,
hic ante. ¶ Querit gl. nunquid iſta actio ſit famoſa? Dicit ip-
ſa glo. qđ non, qꝛ lege non cauetur quod ſit famoſa.

§. Julianus.

Id, in quo quis damnum patitur, qua
druplatur. h. d.

Secundum hec.

Hec actio eſt ex delicto, ideo
ſi plures ſunt delinquentes,
quilibet tenet̃ in ſolidũ. ⁊ hec actio ab initio eſt perſecutoria, iõ
vnius ſolutio liberat alium, qui hac actione tenet̃ h. d. cũ l. ſeq.
⁊ prin. ſeq. Opp. ĩ ad l. Aquil. l. item Mela. §. ſi plures. Sol. iſta
actio eſt rei perſecutoria vere, actio legis Aquil. ab initio eſt
penalis ſaltem in repetitione xxx. dierum vel anni, ideo vnius
ſolutio alium nõ liberat. Simile in l. ſi qs đ qđ. in ſi. cum l. ſeq.
in ſi. ſ. de iuriſd. om. iud. ¶ Quero quid ſi ille, q metum intulit
ſoluit eſtimationem, an ille q poſſidet rem, poſſit conueniri rei
vendicatione? Gl. qđ ſic, per l. etiam. §. pe. ĩ. de pe. here. ¶ Que
rit gl. quid ſi ab vno exacta ſunt quinqꝫ de deceꝫ, an alia quinqꝫ
aduerſus alium quadruplabunt̃? Et reſpondet quod ſic.

LEX XVI.

Quod diximus.

§. Sed ⁊ ſi ſerui.

Hec actio ex facto ſer
uorum eſt noxalis ⁊
ſolutio facta tollit hanc actionem, ſecus ſi ſeruus pro noxa de
tur. h. d.

1 ☞ Heres decedens intra annum, ſciens hereditatem ſibi dela-
tam, tranſmittit ius deliberandi ad ſuũ, ſi eius heres ignorans
ſimpliciter intra annũ deceſſit, tertius heres propter ſcientiaꝫ
primi heredis adire poteſt.

a

§. In heredem.

a Hec actio dat̃ ꝯ heredes quate
nus ad eos peruenit, lꝫ deſierit
apud eos eſſe. Item ꝯ heredes heredis non inſpecto ꝙ ad vlti
mum, ſꝫ ꝙ ad primũ heredem peruenerit. h. d. cũ l. ſeq. Not. tex.
legis ſequentis in ver. ⁊ ſi cõſumpto, ⁊c. queꝫ tex. neſcio alibi, ꝙ
ſufficit ad primum heredem pueniſſe ⁊ ſic incepiſſe actionẽ trãſi
1 re ꝯ heredem. † Et ſecundum hoc vr̃ caſus cuiuſdam no. qõnis,
quã conſului tempore mortalitatis. Uos ſcitis qđ ille, cui dela
ta eſt hereditas, ſi decedit intra annum ſciens hereditatem ſibi
delatam, tranſmittit ius deliberandi ad heredem ſuum. l. cuꝫ in
antiquioribus. C. de iure deli. modo primus heres deceſſit ſciẽs
hereditatem ſibi delatam, heres eius deceſſit ignorans ſimili-
ter intra annum, vtrum tertius heres poſſit adire hereditatẽ
ex virtute iuris deliberandi pp ſcientiaꝫ primi heredis? Et de
terminaui, qđ ſic, qꝛ iam illud cepit eſſe hereditariuꝫ, ⁊ ideo trã
ſit ad quemcunqꝫ tranſit hereditas. l. itẽ videndum. in ſi. de pe-
ti. here. ⁊ eſt tex. hic. Ita dixi in l. qui duos. ĩ. de rebus dubiꝭ.
⁊ ibi multa dixi de materia iuris deliberandi.

ADDITIO.

a AND. BARB. ¶ In heredem. Quid autem in tutore, vide
Bar. in l. in delictis. §. ſi extraneos. ĩ. de noxal.

LEX XVIII.

1 ☞ Locupletior vt quis dicatur, an ſufficiat qđ res ad eum per
uenerit, licet poſtea deſierit.
2 Pretium quando ſuccedat loco rei.

a

Si ipſa res.

a Si res ꝑ metum extorta pe-
rierit, poſſeſſor locupletior nõ
videt̃, ſecus ſi perierit res empta ex illa. h. d. Uel ſic,
Ille, ad quẽ res pueniť ex metu, tenet̃ ſi res eſt apud
eũ vel aliud loco eius, ſecus ſi eſt perempta. In eo vero qđ rei
loco puenit, non attendit̃ an perierit. h. d. quam l. not. multum.
¶ Opp. ꝙ re perempta nõ liberet̃, ſ. l. proxi. gl. in l. precedenti
in j. gl. ſoluit vno modo qđ illa intelligit̃ ſecundum iſtam. hec gl.
dicit aliter, ⁊ melius, qđ hic loquitur in bonefidei poſſeſſore. ad
quem commodum peruenit ex metu, ibi in herede metũ inferen
te. ⁊ iſta eſt verior ſcđm omnes. ¶ Opp. de l. ſed ⁊ ſi. §. i. ĩ. de pe.
here. Solu. illud in poſſeſſore hereditatis, qui nõ tenet̃ ad illud
qđ ad eum peruenit ex eadem hereditate re perẽpta, hic ſecꝰ, ⁊
eſt ratio, qꝛ ibi heres, qui petit hereditatem, certat de lucro ca
ptãdo, ille qui cõuenitur, certat de damno vitãdo. Sed hic ille,
qui petit rẽ ſuam, ſicut ille, qui conuenitur, certat de damno vi-
tando, ideo ſibi plenius ſubuenitur, imo ſcđm gl. hic ille qui con
uenitur, certabat de lucro captãdo, vt dicam ĩ. proximo contra
rio. Opp. ĩ. ſi cer. pe. l. ſi eũ ſeruuꝫ. ⁊ qđ no. C. de rei vẽ. l. mater.
Sol. dicit intellige hoc in poſſeſſore bonefidei, ad quẽ res per-
uenit titulo lucratiuo, alias habendo pretium rei non videret̃
1 locupletior, qꝛ pretium abeſt ſibi. † Et iõ circa hoc haberes di-
b ſtinguere, b vtrũ ad hoc vt dicatur locupletior, ſufficiat perue-
niſſe, licet poſtea deſierit? Rñdeo. Aut loquimur in herede de
linquẽtis, ⁊ ſufficit pueniſſe ab initio, vt ſ. l. prox. aut in alio bo-
ne fidei poſſeſſore, tũc aut ille qui agit, certat de lucro captãdo,
⁊ ille qui conuenitur, certat de dãno vitando aut ecõuerſo, aut
vterqꝫ certat de damno vitãdo. Primo caſu nõ ſufficit perue-
niſſe, niſi duret in eadem re vel alia eius loco ſubrogata. l. ſꝫ ⁊ ſi.
§. i. de peti. here. Secundo caſu quando econuerſo, tũc aut poſ-
ſeſſor deſijt eſſe locupletior, perdendo ipſam rẽ immediate. ⁊ nõ
tenetur, vt hac l. in prin. aut perdẽdo aliam, in quã conuerſa eſt,
tunc ſufficit ab initio locupleteꝫ fuiſſe, vt hac l. ſecundo reſpon.
Tertio caſu quãdoqꝫ vterqꝫ certat de damno vitãdo, qꝛ res ꝑ
uenit ti. oneroſo ad poſſeſſorem, tunc non tenetur ſi rem nõ ha-
2 bet. l. ſi eum. ſi cer. pet. ⁊ quod no. in l. mater. C. de rei vẽ. † Opp.
dicitur hic quod pretium ſuccedit loco rei, cõtra l. qui vas. in ſi.
ĩ. de fur. Sol. glo. in l. ſi rem ⁊ pretiũ. ĩ. de peti. here. dicit quod
regula eſt quod pretium non ſucceſſit loco rei, ⁊ vbicunqꝫ repe
ritur contrariuꝫ eſt ſpeciale, tu dic quod hic nulla eſt ſpeciali-
tas, nã actio quod met. cau. datur contra quemlibet ad quẽ cõ-
modum peruenit ex metu. l. metũ. §. ſi. ſ. e. l. ſi cum exceptiõe. §.
Pedius. Siue ergo peruenerit commodum ipſius rei, ſiue per
uenerit commodum pretij, ad illud tenetur quis. Nec hoc eſt, qꝛ
pretium loco rei ſuccedat, ſed, qꝛ natura actionis ad hoc ſe extẽ
dit, ⁊ hoc in iudicijs particularib. In vniuerſalib. auteꝫ pretiũ
loco rei ſuccedit. l. ſi ⁊ rẽ ⁊ pretiuꝫ. de peti. here. ⁊ l. Imperator.
in ſi. ĩ. de leg. ij. De hoc per gl. in l. Labeo. ij. §. iteꝫ diuus, alias,
ſi dominus. de verb. ſign.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si ipſa res. Per iſtum tex. no. limitat Bal. l. j. C. ne ex delic. defun. ⁊ vide quod dixi poſt Bar. ibi.

b ALEX. ¶ Diſtinguere. No. q2 dr̃ eſſe factus locupletior, qui nõ eſt factus pauperior. l. in pupillo. ⁊ ibi not. ĩ. de ſol. ⁊ ad hoc no. vide l. verũ. §. item non reſtituet. ĩ. de min. ⁊ in d. l. in pupillo. ⁊ qño probet quem eſſe locupletatum, vide Bal. in l. j. in fi. C. ſi ad uer. credi. ⁊ qđ habetur in l. ſi. ĩ. de exercitor. ⁊ in l. ciuitas. ad fi. ſi cer. pet. ⁊ Bal. in l. fi. C. pro empt. ⁊ omnino Ang. poſt glo. in l. vtrum. ĩ. de peti. here.

LEX XIX.

Quod autem. Hec actio que dat̃ ʒ heredes, in id qđ peruenit ad eũ, datur perpetuo, ⁊ an peruenerit, litis conteſtationis tempus inſpicit̃. h. d. cum l. ſeq. Opp. de l. videamus. s̃. eo. Sol. vt in glo. 1

LEX XXI.

a **Si mulier.** [a]Si metus fuerit iuſt9, hec actio ceſſat h. d. Vel ſic, Promiſſio facta metu iuſte illato nõ reſcindit̃. h. d. ¶ Opp. gl. de l. nec timorẽ. in fi. s̃. eo. Sol. hic patronus iuſte inferebat metũ. ibi non. ¶ Quero, quid ſi aliquis minat̃ tibi de accuſando de aliquo maleficio, ⁊ tu hoc pretextu aliquid promittis ne accuſet, an poſſit reſcindi? Dixi plene. s̃. eo. l. accuſationis. ⁊ de contrahen. ⁊ commit. ſtip. l. ſi quidem. 2

ADDITIO.

a POMA. ¶ Si mulier. Vide Alex. conſi. xlvij. in princ. iiij. vol. Feli. c. cum inter. de except.

§ Quod metus. Hoc declara, vt l. metum. §. volenti. s̃. eod.

a **§. Qui poſſeſſionem.** [a] Alia eſt eſtimatio poſſeſſionis, alia fundi ſeu proprietatis. h. d.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ §. qui poſſeſſionem. Vide per iſtum tex. no. Bar. in l. ſi alienam. ſol. matri.

1 ☞ Pacta, ⁊ contractus facti per metuʒ quando valeant, ⁊ quãdo non.

§. Si dos. Cõtractus dotis factus metu eſt ipſo iure nullus. h. d. ¶ Quero rõnem huius. §. Dicunt quidã q quocunqʒ modo dolus dat cauſam ʒctui bone fi-
a dei, eſt nullus, vt ĩ. tit. j. ⁊ l. eleganter. [a] Quidam reprobant, q2 illud verũ eſt in dolo velato, hic in non velato. Dic ergo q hoc
b ſpeciale eſt [b] in cõtractu dotis. Nos vero poſſumus ſic dicere.
1 † Quidam ſunt contractus ⁊ pacta veſtita. ⁊ iſta ſi qdem fiãt p metũ, valẽt inſpecto iure ciuili, ſʒ reſcindunt̃ p p̃torem beneficio eius edicti, vt p totum hunc tit. Quedã ſunt pacta nuda, q̃ nuda remanent: tñ pp auxilium legis actionem producunt, vt vidiſtis in l. legitima. s̃. de pac. ⁊ iſta ſi fiunt p metum, ſunt ipſo iure nulla, vt hic coniũcta l. ad exactionem. C. de dot. promiſ. ⁊ q dixi in d. l. legitima. Nam non producunt actionem auxilio legis, pp metum adhibitum, ⁊ hoc voluit dicere hic Iuriſcõſultus, ⁊ ideo ſi promiſſio, de qua hic loquit̃ eſſet facta p ſtipulationem, deberet reſcindi per actionem qđ met. cau.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ L. ⁊ eleganter. Vide ad declarationẽ Bar. hic, que addidit Decius. l. interpoſitas. in prin. C. de tranſac. ⁊ vltra ea vide Barb. conſi. v. vol. j.

b ALEX. ¶ Speciale eſt. Not. gl. hic, maxime dum dicit ſpeciale in dote. Cui adde q̃ no. p gl. ⁊ doct. maxime p Io. in l. ſi cum dotem. §. ij. ſol. mat. Et generaliter vide Dyn. in d. l. ⁊ eleganter. Alios caſus ſimiles iſtis, vide per Sal. in l. interpoſitas. C. de tranſa. quid autem in ſentẽtia lata metu, an ſit ipſo iure nulla? vide no. Bal. in l. decernimus. C. de ſacroſanc. eccle. ⁊ adde Bar. hic, ⁊ adde eundem poſt gl. in l. iij. in fi. C. eo. ⁊ ibi Iac. but. ⁊ Bal. Quid in authoritate, ⁊ actionibus voluntariis? vide Bal. in l. ſub pretextu. C. de here. actio.

§. Si metu coactus Sim. Vbi actio ipſo iure tollit̃ p pactum, idem eſt in pacto q in acceptilatione. h. d. vel ſic. Metus nõ impedit liberationem ipſo iure. Et ideo hac actione agendum eſt vt obligatio reſtauretur. h. d.

1 ☞ Voluntas coacta, voluntas eſt.

§. Si metu coactus adij. In quaſi contractu, q celebrat̃ adeundo, hʒ locuʒ hec actio. h. d. Vel ſic, coacta voluntas,
a volũtas eſt, [a] ⁊ ideo quẽ hereditati obligat, lʒ p hanc actionem
1 reſtituat̃. h. d. ¶ † No. q coacta volũtas, volũtas eſt. Opp. de l. qui in aliena. §. Celſus. ĩ. de acqui. here. Sol. ibi noluit q appareret ex p̃ſtatione preambula, hic vero voluit, licet coactus.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Voluntas eſt. Adde tñ, q coacta volũtas quãquã dicat̃ volũtas, nõ dr̃ ſpõte facta, vt patet ex his q̃ dixi in l. j. §. ſi qs vltro. in fi. de qđ. poſt Bar. vide Bal. in l. pen. C. qño ⁊ qñ iudex. P. Pau. P. ¶ Iſtud procedit in reb. propriis, ſecus in adminiſtratione rerũ alienarũ, ſm Bal. in rub. de contro. iuue. in fi. vide ad declarationem huius regule, Bar. in extrauaganti ad reprimendum, in ver. videbitur. in prin.

§. Si coactus. Repudianti p metum ſuccurrit̃ vtilem actionem q met. cau. h. d. Vel ſic. Per hoc edictum reſtituit̃ prima vtilis ipſo iure, ⁊ dat̃ hec actio q metus cau. h. d. ¶ No. q per hoc edictum reſtituit̃ vtilis, non ſolum in actione in rem l. metum volenti. s̃. eo. ſʒ etiam in aliis, vt hic.

LEX XXII.

1 ☞ Carceratus promittens aliquid non obligat̃, ⁊ promiſſio facta ei, ad cuius inſtantiam quis detinetur iuſte, valet, ⁊ etiam alius contractus,
Cautela quod carceratus extrahatur parum operatur.
Carceratus dr̃ qui hʒ cuſtodem, ⁊ non poteſt ire quo vult.
2 Carceratus facit teſtamentum, non tamen ad inſtantiam detinentis. fallit. nu. 3. Damnatus vero non, nu. 3.

Qui in carcerem. Carcer eſt iuſt9 metus, ⁊ promiſſio facta
✳ in carcere [✳] detinẽti nulli9 eſt momenti. h. d. ¶ Opp.
a de l. metũ. [a] §. ſʒ lʒ. s̃. eo. ſolu. Dicit † gl. hec promiſſio
1 fuit facta detinenti, vel participi eius, ſecus ſi alteri, [b] vt l. 3ua.
b Contra hoc oppo. s̃. l. proxi. in prin. Illius timore dicebat Iac.
✳ de Aret. ⁊ Iac. But. qđ hic debet intelligi de detinente [✳] aliquẽ
c in carcerib. iniuſte, ſecus ſi iuſte feci te carcerari, vt s̃. l. prox. in prin. Et ideo feciſti debitorem tuum carcerari, ⁊ ibi in carcerib. ſoluit vel vendidit, valet. Tamen conſuetudo eſt q extrahat̃ extra carcerem, qñ facit aliquem contractum. Sed illud extrahe-
d re, [d] nihil valet, q2 donec habet cuſtodeʒ, adeo q non põt ire quo vult, dr̃ eſſe in carcere. l. qui neqʒ. ĩ. de verb. ſig. ⁊ ibi per Iac. de
2 Are. ¶ † Item no. q quis in carcerib. poteſt facere teſtamen-
e tum. [e] Qđ intellige non ad cõmodum [f] detinentis, per tit. ſi quis
f ali. teſta. prohi. ¶ † Item qui ſunt in carceribus ⁊ poſtea dam-
3 nantur ad mortem, non faciunt teſtamentum, q2 ſunt ſerui pene, l. eius qui. ĩ. de teſta.

ADDITIONES.

✳ CLAVD. ¶ Carcere. Et de materia carcerum vide quedam no. per Prepoſi. in c. ſuper eo. de appel.

a ALEX. ¶ Oppo. de l. metum, Vide Pan. conſi. lx. j. vol. Rom. conſi. cxxxvi.

b ALEX. ¶ Secus ſi alteri. Non tamen ad inſtantiam detinentis. l. nõ intereſt. C. eo. ⁊ ibi Pau. de Caſt. P. Pau. P. ¶ Quomodo autem iſtud intelligat̃, vide no. Com. conſi. lxviij. inci. in preſenti qõne. in ver. q ergo dicunt gl. ⁊ doc. ibi intelligit hoc quando carcerato ex tali contractu reſultat liberatio aliqua, vel alia euidens vtilitas, aliter daret̃, ⁊ aperiret̃ via fraudibus, q2 ſemper ſupponeret̃ tertia perſona, ⁊ ibi ẽt in principio conſilii, vide eundem conſi. clvij. in prin. qui dicit, qđ ſi quis iniuſte confiteatur, illis confeſſio non preiudicat ſibi, ⁊ ibi ponit de veritate eius, quod dicit hic Bal. circa hoc vide in l. pen. ĩ. de qđ. ⁊ confeſſio in tormentis, indebite, ⁊ ſine ſufficientibus indiciis illatis, q non preiudicat confitenti. Vide etiam eundem Com. in fi. illius conſi. in ver. ij. amplius dicebam. vbi declarat illud, q dicit hic Bar. ⁊ alii. Quando quis eſt rite ⁊ iuſte captus. vide que habes per Bar. omnino in rub. s̃. tit. j. Item vide ſecundo in materia conſil. cccxvj. vide omnino de materia Aret. in l. qui a latronibus. in prin. ĩ. de teſta. ⁊ de confeſſione facta per carceratuʒ, vide Bar. conſi. lxx. vol. iij.

c ALEX. ¶ Carcerari. An iſta ſit vera, vide Inn. extra de ſpon. c. cum locum. vbi vr̃ caſus. ⁊ adde Bar. in d. l. qui neqʒ. ⁊ limita vt per Bal. in rub. C. de reſcin. vend.

✳ CLAVD. ¶ Detinente. Quid autem de captione, vide Bal. hic, ⁊ Rom. conſi. cxvj. in j. dub. ⁊ ad queſtionem gl. dum dicit q confeſſio facta in carcere non valet, q2 preſumit̃ meticuloſa, adde Bal. in l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſc. ⁊ cler.

d P. PAV. P. ¶ Sed illud extrahere. Vide de hoc Com. conſi. lxviij. in princ.

e ALEX. ¶ Facere teſtamentũ. Ang. in l. nemo carcerẽ. dicit notabile verbũ, q lʒ generaliter nõ valeat p̃miſſio facta ĩ carcere, vt hic, ⁊ l. metũ. §. ſʒ ⁊ s̃. eo. fallit in eo qui redimit̃ ab hoſtibus, ſecundum eũ, q2 tunc promiſſio facta in carcere, etiam priuato, tenet, vr̃ ſe fundare per l. ſi. C. de captiuis. ⁊ l. qui teſtamento. §. j. de teſta. ⁊ vide Bar. hic, ⁊ qualiter confeſſio facta in carcere, poſſit dici ſpõte facta, vide Bal. in l. ſi qs in. C. de epiſ. ⁊ cler. ⁊ exiſtẽs in carcere, põt conſtituere procuratorẽ. Qđ intellige vt per Bal. in l.

in l.ab eo.C.q̄ño ⁊ q̄ñ iud.⁊ qđ dixi de confeſſione in carcere,vi
de not.per Bal.in l.j.de confeſ.vbi reprobat gl.hic ⁊ vide Bal.
in l.falſus.de furt.qđ carcer eſt iuſtus metus. ¶ Adde qđ pro
dicto Ang.facit,qđ conſuluit Rom.conſi.ccxvj.qđ ſtante ſtatu
to,ꝙ minor non poſſit ꝯhere,niſi ſolēnitate ſeruata,qđ poterit
ꝯhere illa ſolēnitate non ſeruata vt ſe redimat ab hoſtibus.
f P.PAV.P. ¶ Ad cōmodum. Uide Ang.in trac.malefic.in ver
bo,qui iudex.q2 detineri ⁊ carcerari fecit,in fin.

LEX XXIII.

1 ☞ Probare debens ſi contra eum eſt preſumptio, afficitur du
riori probatione.
2 Dolus vel metus non preſumitur illatus, vbi eſt iuſtitia, vel
preſentia conſanguineorum.
3 Dubitans vim ſibi inferri implorat officium iudicis, vt vim
prohibeat.
4 Fictio eſt ſuper certo cum fingatur contra veritatem.
5 Preſumptio eſt ſuper dubio.

a **NOn eſt veriſimile.** [a] Ubi p̄ſumptio eſt ꝯ illū q ꝓbare
debebat afficit duriori ꝓbatione.h.d. ¶ No.ꝙ dixi in
1 ſummario.† Ille em̄,q dicit metū illatū,dꝫ ꝓbare,tn̄
ſi eſt p̄ſumptio ꝯ eū pp locū, requirunt probationes luce clario
2 res,ſicut in criminalib. ¶ Not.qđ† in vrbe[b] Romana nō eſt ve
b riſimile quē cōpulſum:⁊ idē in omni loco vbi regit iuſtitia:ſimi
li modo nō eſt p̄ſumptio qđ ſit illatus dolus vel metus p̄ſentib.
conſanguineis ſuis.l.tranſactionē.C.de tranſactio. ¶ Itē not.
3 †qđ q̄ñ qs dubitat ſibi poſſe inferri vim,[c] pōt implorare officiū
c iudicis,vt prohibeat vim inferri. Ult.gl.[b] tractat materiā pre
ſumptionū.[c] Et ad euidentiā ſcias qđ aliud eſt fictio aliud pre
ſumptio. Fictio† eſt ſuper certo, cum fingat ꝯ veritatem vt in
muliere ſtipulante dotem q̄ ſtipulata non eſt.l.j.in prin.⁊ ibi bo
na glo.in §.accedit.C.de rei vxo.actione. Et iſtā materiā plene
tractaui in l.ſi is qui pro emptore.de vſucap.⁊ appellat gl.pre
ſumptionem iuris ⁊ de iure contra quā non admittit probatio
in contrarium,ſꝫ magis eſt fictio,vt dixi. Quedam† eſt preſum
ptio,[f] ⁊ iſta eſt ſuper dubio,⁊ iſta quedam eſt iuris ⁊ de iure, ꝯ
quā nō admittit probatio in ꝯrium. Quedam ſcđm naturā, ⁊c.
vt in gl.⁊ nuſquā tractaui iſtam materiam, nec doct. noſtri ali
quid boni dicunt,niſi Cy.in l.ſiue poſſidetis.C.de proba.qui ali
quid dicit caſu,⁊ nō eſt materia q̄ poſſit tractari:q2 non poſſunt
capi regule, ſed magis ſm̄ accidentiam factorum iudicatur.

ADDITIONES.

POMA. ¶ Non eſt veriſimile. Uide Alex.conſi.xlvij.in fi.vol.
iiij.aduerte tn̄, qđ plus creditur teſtibus, quā de libera volun
tate. De quo vide Barb.conſi.liiij.vol.j.per totum.conſi.lx.eo.
vol.⁊ conſi.lxxj.ij.vol.
b P.PAV.P. ¶ Qđ in vrbe.vide Hip.de Mar.in l.j.in princ.no.
lxiiij.⁊ §.j.no.xxxij.ſ.de queſtio.Cur.conſi.lv.not.xxiiij.Alex.cō
ſil.cxx.not.viij.vol.v.Alex. ¶ Adde l.j.C.de his qui propter
metum iu.non appel.
ALEX. ¶ Inferri vim. Adde Bar.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi
pretori.de oper.no.nun.⁊ Bal.in l.ſi ſuper.C.de tranſac.
b POM. ¶ Ult.glo. Uide aliqua bona per Iaſ.l.ſciendum ⁊ gl.
in ſcđa parte.de verb.obl.vbi not.ſtupendum dictum Spec.tit.
de prob.§.ſi.ver.vlti.not.vbi dicit,quod habens preſumptio
nem iuris,contra ſe,ſi vult probare contrarium,debet probare
per teſtes idoneos,aut ſaltem dicas excellentes duos.confirma
vt ibi per eum.
e ALEX. ¶ Preſumptionū. De p̄ſumptione iuris ⁊ de iure, q̄
non recipit probationē in ꝯrium, latiſſime ꝑ glo.in c.is qui.de
ſpon.⁊ in l.ſiue poſſideris,vt per Bal.⁊ Cyn.de proba.aliquid ꝑ
Inn.in c.q2 veriſimile.de preſump.⁊ qđ not.Ioā.in l.ſi ſua ſunt.
de acqui.here. Adde Paul.conſi.ccclxvij.
f POM. ¶ Quedam eſt preſumptio.vide Iaſ.l.cum te tranſegiſ
ſe.C.de tranſa.vide Bar.in auth.ſꝫ iaꝫ neceſſe.C.de do.ante nu.
Et Alex ibi,in apoſtillis,⁊ qđ preſumptio iuris,⁊ de iure,non
tollat ꝑ proteſtationem antea factam, vide Iaſ.l.non ſolum.§.
morte.ſ.de no.ope.nun. Uide Fel.in c.v.extra de preſump. Iaſ.
in l.cum te.ver.iij.facit.C.de tranſa.

§.Si iuſto metu. Factum metu ne quis ducat ad iudicem,non reſcindit per
* hanc actionem, ſed per officium iudicis.*h.d.facit qđ habuiſti
no.ſ.eo.l.nec timorem.⁊ C.de tranſac.l.interpoſitas.ſ.quarum
rerum actio non datur.l.j.§.que onerande.

ADDITIO.

CLAVD. ¶ Iudicis. Uide ad hoc tex.in l.ſi ſuper.C.de tran
ſact.⁊ quod ibi not.
☞ Reuerentia mariti vel patris factum reſcinditur officio iu
dici.

a **§.Si feneratoꝛ.** [a] Factū metu alicui⁹ verecundie modice officio iudicis reſcindit
b nō ꝑ hāc actionē.h.d.No.iſtū caſum,[b] ⁊ p̄cedētē,ꝙ q̄ñ ſit aliquid
aliquo metu,nō tn̄ mortis,vel cruciatus corporis,lꝫ nō reſcin
1 dat ꝑ hanc actionē,reſcindit tn̄ ꝑ officiū iudicis. Et ſic facit† ꝙ
q̄ñ vxor pp reuerentiam viri,vel filius pp reuerentiam patris
aliquid facit poſſit ꝑ officium iudicis reſcindi. De quo in l.j.§.
que onerande.ſ.quarum rerum actio non datur.⁊ l.interpoſi
tas.C.de tranſac.⁊ ſ.eo.l.nec timorem.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Si feneratoꝛ.vide Barb.conſi.j.vol.j.
b ALEX. ¶ Caſum. Uide Bar.in l.ij.in fi.de arb.⁊ aliquid ꝑ Bal.
in l.cum eo.ſ.ad l.Iul.pec.ibi tamen nihil decidit in propoſito,
ſed remittit ſe huc.

a **§.Si quis.** [a] Exactū ꝑ vim ab apparitore indebite il
b latum,iudicis[b] officio reſcinditur, quate
nus quis dānum patit,⁊ non vltra.h.d. Iſte §.allegat ad que
1 ſtionem,†nunquid ille,qui eſt poſitus in carcere indebite,poſſit
ibi recōmendari pro alio vero debito,⁊ hic vr̄ caſus ꝙ ſic. De
quo dixi in queſtione illa que incipit,Lapus.⁊ in l.ij.C.de exac.
* tribut.lib.x.*

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si quis. Iſtum tex.alleg.no.Bal.in l.a diuo pio.§.
in venditione.de re iud.⁊ ibi omnino vide Imo.⁊ Pau.de caſt.
in l.ſi cuꝫ nulla.⁊ ibi dixi poſt Io.de Imo.eo.tit. Poma. ¶ Li
mita vt per Anch.conſi.xxix.inci.vr̄ prima facie.ver.v. Et vide
iſtum tex.allegatum per Barb.conſi.xlj.j.vol.
b ¶ Iudicis. Pro concordia aduerte,ꝙ incarceratus indebite,
nō poteſt in carceribus recōmendari pro alio debito. Ita Bar.
in l.ij.§.fi.ff de cuſto.⁊ exhibitione reo. Ideꝫ Bar.in ſua diſpu.
inci.Lapus.contrarius tamen allegat in hac l.fi.§.fi. Sol. Non
firmat pedem Bar.in hoc §.fi.q2 vtit verbo,videt. Imo aperte
ſe remittit ad q.ſ.preal.inci.Lapus.ergo non vr̄ reſidere in illa
opi.adde ad dicta per Alex.in l.j.C.de car.edi.in l.creditores.
in v.q.C.de pign.
* CLAVD. ¶ Lib.x. Et ibi etiam ponit de intellectu huius le
gis vtrum procedat in vi ablatiua,⁊ eum refert Rom.in l.ſi fi
nita.ff.de dam.infec.⁊ ibi Alex.⁊ vide Bal.in c.ſuper hoc.de re
nun.⁊ in c.cauſam matrimonij.de offi.deleg.

De dolo malo. Rubri.iij.

a ¶ Gl.Continuat,⁊ querit quare dicit de dolo[a],⁊ non de actio
ne de dolo.Reſpond.vt in gl.⁊ bene.

ADDITIO.

a POMA. ¶ De dolo malo.No.ꝙ dol⁹ nunq̄ operat,niſi ſit talis,
qui etiā caperet cōſtantem virū,ſicut eſt tex.formalis,⁊ ſemper
mēti tenēdus in c.cū dilectus.ꝙ me.cau.⁊ ibi expreſſe not.Inn.
⁊ Abb.in ij.no.per illū tex.ſequit Bal.c.verum.de iureiur.imo
fortius dicit idē Bal.in rub.C.de reſcin.vendi allegādo text.⁊
Inn.ad doc.vt dolus operet effectus,de quibus preſumit per
legem,poſſet etiā requiri ꝙ ſit talis in ſuperlatiuo gradu,q pru
dentiſſimum caperet,ꝙ tene mēti. Refert ⁊ ſequitur Iaſon.in
l.ſi quis cum aliter.in j.queſt.Bar.ſ.de verb.obli.

LEX PRIMA.

HOc edicto pretoꝛ.
§.Uerba. Nō eget ſummario. ¶ Que
rit gl. Primo dicit que do
lo malo,⁊c. Et ſic in plurali.qđ ſi in vna re? Re
ſpōdet glo.quod idem,Dic vt in ea. Item dici
a tur[a] hic facta eſſe dicētur. ¶ Quero quid ſi in veritate facta nō
erant, an detur actio de dolo? Azo.dicebat quod non,gloſſa
ꝙ ſic:non tamē datur cum effectu. Glo.tamen.ſ.ſi quadru.pau.
feciſſe dica.in l.j.in prin.videt intelligere hoc ſm̄ primam expoſi
tionem ſcꝫ facta eſſe dicētur,id eſt facta ſunt in veritate. Tu po
b tes dicere[b] ꝙ iſta verba,iudicium dabo,poſſunt intelligi,id eſt
actionē dabo,⁊ tūc procedit prima expoſitio. Non enim datur
actio,niſi rere dolus ſit commiſſus. Poteſt etiam intelligi,iudi
cium dabo,id eſt,cognitionē.⁊ tūc procedit ſecūda expoſitio ꝙ
eo ipſo ꝙ dicitur,dolū eſſe cōmiſſum,procedit iudiciuꝫ ⁊ inſtan
tia.l.cum putarem.ſ.fami.erciſ.⁊ hoc eſt ꝙ gl.dicit,iudicium da
bo,id eſt actionem,ſed non cum effectu.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Itē dr.Ex glo.no.ꝙ non preſumit pro libellante,niſi
probet.⁊ gl.in d.l.j.in prin.Bar.in extra.ad reprimēdū.in ver
bo aſſerat.⁊ no.in c.nō eſt,de cōſue.in vj.in l.ſi cui⁹.de app.reci.
⁊ in l.ij.C.ꝙ me.cau.⁊ in c.cū ſuper.⁊ in c.poſt electionē.de cōce.
preb.⁊ in c.j.de his que fiūt a ma.parte cap. Poma. Uide Iaſ.
in l.admonēdi.ver.pōdera.⁊ vide text.in cap.quod ad conſulta